

Socialutskottets betänkande 2018/19:SoU10

Alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående arbete. Motionsyrkandena gäller bl.a. ANDT-strategin, gårdsförsäljning och rökförbud.

I betänkandet finns 13 reservationer (M, SD, C, KD) och två särskilda yttranden (M, SD, C, KD).

Behandlade förslag

Cirka 60 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Utskottets överväganden.....	8
ANDT-strategin	8
Alkoholfrågor	14
Narkotikafrågor	25
Tobaksfrågor	29
Reservationer	41
1. ANDT-strategin, punkt 1 (M, SD, KD)	41
2. Solidarisk och restriktiv alkoholpolitik, punkt 2 (SD, KD)	41
3. Förebyggande arbete inom narkotikapolitiken m.m., punkt 3 (SD).....	42
4. Förebyggande arbete inom narkotikapolitiken m.m., punkt 3 (C)	42
5. Förebyggande arbete inom narkotikapolitiken m.m., punkt 3 (KD).....	43
6. Detaljhandelsmonopolet m.m., punkt 4 (C).....	44
7. Gårdsförsäljning, punkt 8 (SD).....	44
8. Sprututbyte, naloxon och injektionsrum, punkt 9 (M, KD)	45
9. Cannabis, punkt 10 (KD).....	46
10. Rökförbud, punkt 11 (KD)	46
11. Tobaksförsäljning, punkt 12 (KD).....	47
12. Ålderskontroller m.m., punkt 14 (SD).....	47
13. Svenskt snus, punkt 17 (SD).....	48
Särskilda yttranden	49
1. Gårdsförsäljning, punkt 8 (C)	49
2. Marknadsföring av tobaksvaror på internet m.m. (M, SD, C, KD).....	49
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	50
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	50

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **ANDT-strategin**

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1279 av David Josefsson (M) yrkande 2 och

2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 97.

Reservation 1 (M, SD, KD)

2. **Solidarisk och restriktiv alkoholpolitik**

Riksdagen avslår motion

2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 98.

Reservation 2 (SD, KD)

3. **Förebyggande arbete inom narkotikapolitiken m.m.**

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:347 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 2,

2018/19:2534 av Niels Paarup-Petersen och Alireza Akhondi (båda C) yrkandena 1 och 2 samt

2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 101.

Reservation 3 (SD)

Reservation 4 (C)

Reservation 5 (KD)

4. **Detaljhandelsmonopolet m.m.**

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:330 av Markus Wiechel (SD),

2018/19:1408 av Lars Beckman (M),

2018/19:1458 av Lotta Finstorp (M),

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 10,

2018/19:2476 av Borianana Åberg (M) och

2018/19:2697 av Alireza Akhondi m.fl. (C) i denna del.

Reservation 6 (C)

5. **Serveringstillstånd och serveringstider**

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:513 av Joar Forssell (L) yrkandena 1–3,

2018/19:689 av Dennis Dioukarev m.fl. (SD),

2018/19:1869 av Borianana Åberg (M) yrkandena 1 och 2 samt

2018/19:1894 av Lars Beckman (M) yrkandena 1 och 2.

6. **Åldersgräns för köp av alkohol**

Riksdagen avslår motion

2018/19:2077 av Cecilie Tenfjord Toftby (M).

7. Alkoholreklam

Riksdagen avslår motion

2018/19:1145 av Elin Lundgren (S).

8. Gårdsförsäljning

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1200 av Åsa Coenraads (M) yrkandena 1 och 2,

2018/19:1264 av Margareta Cederfelt (M),

2018/19:1292 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 15,

2018/19:1329 av Helena Bouveng och Mats Green (båda M),

2018/19:1661 av Betty Malmberg (M),

2018/19:1676 av John Widegren (M),

2018/19:1736 av Sten Bergheden (M),

2018/19:1740 av Edward Riedl (M),

2018/19:1818 av Jan Ericson (M) yrkande 2,

2018/19:1954 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),

2018/19:1955 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 4,

2018/19:2217 av Linda Ylivainio och Magnus Ek (båda C),

2018/19:2354 av Kerstin Lundgren (C) yrkandena 1–3,

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 9,

2018/19:2440 av Anders Åkesson och Eskil Erlandsson (båda C),

2018/19:2538 av Kristina Yngwe (C),

2018/19:2561 av Ulrika Heie och Annika Carlsson (båda C),

2018/19:2697 av Alireza Akhondi m.fl. (C) i denna del och

2018/19:2967 av Markus Wiechel och Paula Bieler (båda SD) yrkande 1.

Reservation 7 (SD)

9. Sprututbyte, naloxon och injektionsrum

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2336 av Rasmus Ling (MP) och

2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 103.

Reservation 8 (M, KD)

10. Cannabis

Riksdagen avslår motion

2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 102.

Reservation 9 (KD)

11. Rökförbud

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:452 av Markus Wiechel och Johnny Skalin (båda SD) yrkande 2,

2018/19:1407 av Jonas Eriksson m.fl. (MP),
2018/19:2250 av Solveig Zander (C) yrkande 2 och
2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 99.

Reservation 10 (KD)

12. Tobaksförsäljning

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:452 av Markus Wiechel och Johnny Skalin (båda SD) yrkande 1,

2018/19:2250 av Solveig Zander (C) yrkandena 1, 3 och 4 samt

2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 100.

Reservation 11 (KD)

13. Neutrala förpackningar

Riksdagen avslår motion

2018/19:2250 av Solveig Zander (C) yrkande 5.

14. Ålderskontroller m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:452 av Markus Wiechel och Johnny Skalin (båda SD) yrkande 3,

2018/19:544 av Christina Östberg (SD) och

2018/19:2250 av Solveig Zander (C) yrkande 6.

Reservation 12 (SD)

15. Cigarettliknande godis

Riksdagen avslår motion

2018/19:1140 av Hans Hoff (S).

16. Rökavvänjning

Riksdagen avslår motion

2018/19:2335 av Jonas Eriksson (MP) yrkandena 1 och 2.

17. Svenskt snus

Riksdagen avslår motion

2018/19:194 av Johnny Skalin (SD).

Reservation 13 (SD)

Stockholm den 11 april 2019

På socialutskottets vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Acko Ankarberg Johansson (KD), Kristina Nilsson (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Hultberg (M), Per Ramhorn (SD), Mikael Dahlqvist (S), Karin Rågsjö (V), Dag Larsson (S), Lina Nordquist (L), Christina Östberg (SD), Pernilla Stålhammar (MP), Michael Anefur (KD), Mats Wiking (S), Ulrika Jörgensen (M), Clara Aranda (SD) och Sofia Nilsson (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet ca 60 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan.

Utskottets överväganden

ANDT-strategin

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ANDT-strategin, solidarisk och restriktiv alkoholpolitik, förebyggande arbete inom narkotikapolitiken m.m.

Jämför reservation 1 (M, SD, KD), 2 (SD, KD), 3 (SD), 4 (C) och 5 (KD).

Motionerna

ANDT-strategin

I partimotion 2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 97 föreslås ett tillkännagivande om att inkludera en vetenskaplig riskbedömning av skadeverkningarna av alkohol, tobak och olika narkotiska preparat i ANDT-strategin och att det ska göras en riskbedömning vid lagstiftning om dessa produkter.

I motion 2018/19:1279 av David Josefsson (M) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör få i uppdrag att se över ANDT-strategin. Motionären anför att ett mer nyanserat förhållningssätt inom ANDT-politiken hade varit att på samma sätt som när det gäller alkohol verka för att minska de medicinska skadorna av tobak, dvs. fokusera på att minska rökningen.

Solidarisk och restriktiv alkoholpolitik

I partimotion 2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 98 föreslås ett tillkännagivande om en solidarisk och restriktiv alkoholpolitik som syftar till ett samhälle med måttfulla alkoholvanor och om att prioritera det alkoholpreventiva arbetet bland unga.

Förebyggande arbete inom narkotikapolitiken m.m.

I motion 2018/19:347 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att tillsätta en kommitté med uppdrag att utreda och se över den nuvarande narkotikapolitiken.

I partimotion 2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 101 föreslås ett tillkännagivande om ett narkotikafritt samhälle. Motionärerna betonar bl.a. att det behövs ett förebyggande arbete, en bra vård och behandling för den som fastnat i missbruk och en brottsbekämpande insats från tull och polis.

I motion 2018/19:2534 av Niels Paarup-Petersen och Alireza Akhondi (båda C) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att satsa på det förebyggande missbruksarbetet och i yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att utvärdera effekterna av dagens lagstiftning. Motionärerna anser att det behövs en genomgripande utredning av orsakerna till narkotikadödligheten och vilka reformer som är nödvändiga för att minska den.

Bakgrund och pågående arbete

Mål

2012 godkände riksdagen de mål som regeringen hade föreslagit för alkohol-, narkotika-, dopnings-, tobaks- och spelpolitiken (prop. 2012/13:1, bet. 2012/13:SoU1, rskr. 2012/13:115). Målen är

- ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk
- att minska skadeverkningarna av överdrivet spelande.

Strategi

Riksdagen beslutade 2011 om en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken m.m., ANDT-strategin (prop. 2010/11:47, bet. 2010/11:SoU8, rskr. 2010/11:203 och 204). Syftet med strategin var att ange mål och inriktning för hur samhällets insatser skulle genomföras, samordnas och följas upp under åren 2011–2015. Vidare beslutade riksdagen 2016 om en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020 (skr. 2015/16:86, 2015/16:SoU8, rskr. 2015/16:302). I skrivelsen redogör regeringen för en förnyad men fortsatt samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken.

I skrivelsen anför regeringen att en gemensam utgångspunkt för ANDT-politiken är rätten för var och en att åtnjuta bästa möjliga fysiska och psykiska hälsa. Vidare anför att ANDT-politiken är en del av välfärden och vilar på en solidarisk grund. En annan viktig utgångspunkt ska enligt regeringen vara att insatser ska vila på kunskap. Regeringen gör bedömningen att både jämlikhets- och jämställdhetsperspektivet systematiskt bör beaktas i genomförandet och uppföljningen av ANDT-strategin. Även barn- och ungdomsperspektivet lyfts fram.

ANDT-strategin omfattar sex mål som anger centrala områden som bör vara vägledande för ANDT-arbetet på samhällets alla nivåer:

Mål 1: Tillgången till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska.

Mål 2: Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska.

Mål 3: Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.

Mål 4: Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.

Mål 5: Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.

Mål 6: En folkhälsobaserad syn på ANDT inom EU och internationellt.

Kopplat till varje mål finns ett antal insatsområden (totalt 23) som ska styra utvecklingen över perioden 2016–2020. Insatsområdena omfattar insatser på nationell, regional och lokal nivå och bör inriktas på strukturer eller processer som kan bidra till att målen uppfylls. Syftet med den samlade strategin är att underlätta statens styrning av stödet inom ANDT-området och statens möjligheter att följa utvecklingen av det förebyggande ANDT-arbetet.

Regeringsuppdrag till Folkhälsomyndigheten

Regeringen beslutade 2016 att ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att stödja genomförandet av ANDT-strategin 2016–2020 (skr. 2015/16:86) i enlighet med den inriktning som anges i skrivelsen (S2016/01028/FST [delvis]). I uppdraget ingår att inom ANDT-området verka för nationell samordning, verka för ett effektivt och kunskapsbaserat arbete samt ansvara för en samlad verksamhetsrapportering liksom förvaltning och vidareutveckling av de uppföljningssystem som behövs. Vidare ska myndigheten ta initiativ och utforma insatser inom ramen för uppdraget utifrån de prioriteringar som myndigheten bedömer som angelägna för att uppnå strategins mål. Arbetet ska ha som utgångspunkt att främja jämlikhet och jämställdhet, liksom att skydda barn och unga mot eget och andras skadliga bruk av ANDT. Myndigheten skulle senast den 1 maj 2017 och därefter årligen under perioden 2018–2019 lämna en samlad rapport om den verksamhet som under det föregående året har genomförts inom de insatsområden som anges i strategin och en bedömning av verksamhetens samlade resultat. Myndigheten ska senast den 1 maj 2020 inkomma med en samlad uppföljning av strategin till Regeringskansliet.

Av regleringsbrevet för 2019 framgår att Folkhälsomyndigheten även ska fördela medel till utvecklingsprojekt inom alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksområdet i enlighet med det som regeringen angav i Folkhälsomyndighetens regleringsbrev för budgetåret 2016. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 31 maj 2020.

Nationell samordning

Regeringen har utsett 13 myndigheter som har i uppdrag att medverka i samordningen och i uppföljningen av strategin. En del i arbetet är att bidra till

att identifiera vilka insatser som behöver utformas för att nå strategins mål, och genom den breda samverkan som det innebär även hitta samarbeten och utvecklingsmöjligheter på andra relevanta områden.

Länsstyrelserna är centrala aktörer för samordning av ANDT-arbetet på regional och lokal nivå men ingår även i den nationella samordningsgruppen. På varje länsstyrelse finns en ANDT-samordnare som arbetar för att stödja

- genomförandet av den nationella ANDT-politiken i länet
- utvecklingen av ett långsiktigt kunskapsbaserat regionalt och lokalt arbete
- utvecklingen av tvärspektoriella insatser i kommuner och regioner
- samarbetet på lokal, regional och nationell nivå
- utbildning och kompetensutveckling i länet.

Varje länsstyrelse samordnar även så långt det är möjligt det förebyggande arbetet på alkohol- och tobaksområdet med den tillsyn som länsstyrelsen utövar enligt alkohollagen och tobakslagen.

På lokal nivå har kommuner och regioner huvudansvaret för bl.a. det hälsofrämjande och förebyggande arbetet. Andra viktiga aktörer inom ANDT-området är arbetsgivar- och intresseorganisationer, riksorganisationer för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor, brukar- och patientorganisationer, folkbildningsverksamheter, idrotts- och friluftorganisationer m.fl.

Kunskapsbaserat arbete

Folkhälsomyndigheten sammanställer, analyserar och förmedlar kunskap i syfte att förebygga bruk och skador kopplade till alkohol, narkotika, dopning och tobak. I uppdraget att stödja genomförandet av ANDT-strategin 2016–2020 ingår att verka för ett effektivt och kunskapsbaserat arbete och att ta initiativ och utforma insatser utifrån de prioriteringar som myndigheten bedömer angelägna för att uppnå strategins mål. Ett kunskapsbaserat ANDT-arbete, som tar hänsyn till jämlikhet, jämställdhet och skydd av barn och unga, kräver olika typer av kunskap.

Processen bakom uppdraget att verka för ett kunskapsbaserat ANDT-arbete delas in i följande steg på myndigheten (www.folkhalsomyndigheten.se):

1. Behovet av kunskap identifieras och prioriteras baserat på bl.a. utvecklingen av ANDT-strategins mål och frågor som rapporteras inom ANDT-samordningen.
2. Kunskapen tas fram av myndigheten eller externa forskare med hjälp av litteraturöversikter över befintlig forskning eller analyser av insamlat material och tillgängliga register.
3. Kunskapen sprids till ANDT-strategins utförare på lokal, regional och nationell nivå.

Det effektiva och kunskapsbaserade ANDT-arbetet, som också tar hänsyn till ojämlikheter, kräver enligt Folkhälsomyndigheten kunskap från olika vetenskapliga traditioner. Det handlar t.ex. om teorier och metoder från

mikrobiologi, medicin, beteendevetenskap, ekonomi, sociologi, epidemiologi och filosofi.

Uppföljning

I uppdraget att stödja genomförandet av ANDT-strategin 2016–2020 ingår att följa upp verksamheter och utvecklingen av strategins mål. Dessutom ansvarar myndigheten för att samla och sprida indikatorer inom ANDT-området i ett särskilt uppföljningssystem.

Enligt uppdraget ska myndigheten förvalta och vidareutveckla de uppföljningssystem som behövs. Indikatorlabbet är Folkhälsomyndighetens statistikverktyg som syftar till att tillgängliggöra data och stödja arbetet med uppföljning av utvecklingen inom ANDT (www.andtuppfoljning.se). Statistikverktyget riktar sig till statliga myndigheter, länsstyrelser, regioner, kommuner och organisationer.

Folkhälsomyndigheten lämnar årligen en samlad verksamhetsrapport till regeringen. I rapporten redovisas det ANDT-arbete som 14 nationella myndigheter har bedrivit föregående år. Rapporteringen ingår i Folkhälsomyndighetens uppdrag att stödja genomförandet av ANDT-strategin. Rapporten ska kunna användas för att hitta samverkansområden mellan myndigheter och för att identifiera frågor som behöver prioriteras inom ANDT-arbetet i Sverige på nationell, regional och lokal nivå. Gruppen för nationell ANDT-samordning använder den som underlag i sitt arbete.

Folkhälsomyndigheten gör även varje år en undersökning som kallas Länsrapporten. Kommuner och länsstyrelser svarar i undersökningen på frågor om alkohol- och tobakstillsyn och om övrigt förebyggande arbete inom ANDT.

Internationellt narkotikasamarbete

Det internationella arbetet inom narkotikaområdet vid Folkhälsomyndigheten omfattar uppgiften att vara Sveriges kontaktpunkt mot EU:s narkotikabyrå (EMCDDA, European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction). Syftet med EMCDDA är att ge EU och dess medlemsstater en objektiv överblick över EU:s narkotikasituation och narkotikaproblem samt bidra till en faktabaserad grund för narkotikadebatten. Byrån tillhandahåller beslutsfattare de uppgifter som behövs för att utarbeta väl underbyggda lagar och strategier gällande narkotika. EMCDDA hjälper också yrkesverksamma inom området att fastställa bästa praxis och utveckla nya forskningsområden.

Folkhälsomyndigheten samordnar och rapporterar varje år ett antal uppgifter som rör narkotikasituationen i Sverige till EU:s narkotikabyrå. Rapporteringen omfattar många områden, som användning av narkotika, beslag, narkotikarelaterad vård och narkotikarelaterad dödlighet. I den senaste publikationen från mars 2019 redovisas bl.a. senast tillgängliga data för åtgärder för att förebygga narkotikarelaterade dödsfall.

Sveriges kommuner och Landsting (SKL)

Styrelsen för SKL beslutade den 14 december 2018 att anta en handlingsplan mot missbruk och beroende för åldersgruppen 13–29, med fokus på tidig upptäckt, tidiga insatser, stöd och behandling (www.skl.se). Följande områden behandlas i handlingsplanen:

- synen på missbruk
- lättillgänglighet
- samverkan, samordning och delaktighet
- tidig upptäckt och tidiga, samordnade insatser
- stöd och behandling – inklusive frågan om ansvarsfördelning mellan huvudmännen och gränssnitt mellan socialtjänstlagen (SoL) och hälso- och sjukvårdslagen (HSL)
- kunskapsutveckling.

Handlingsplanen består av en beslutsdel och två kunskapsunderlag.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om ANDT-strategin behandlades senast i betänkande 2017/18:SoU8 Alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2017/18:107). Motionsyrkanden om en solidarisk och restriktiv alkoholpolitik, om ett narkotikafritt samhälle och om att se över narkotikapolitiken behandlades i betänkande 2015/16:SoU8 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2015/16:302, prot. 2015/16:121). Liknande motionsyrkanden behandlades därefter i förenklad ordning i betänkande 2017/18:SoU8.

Utskottets ställningstagande

Det övergripande målet för ANDT-politiken är ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk. ANDT-politiken är en del av välfärden och vilar på en solidarisk grund. En annan viktig utgångspunkt är att insatser ska vila på kunskap. Utskottet noterar att Folkhälsomyndigheten bl.a. har i uppdrag att stödja genomförandet av den av riksdagen beslutade ANDT-strategin 2016–2020. I uppdraget ingår att verka för ett effektivt och kunskapsbaserat arbete. Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2018/19:1279 (M) yrkande 2 och 2018/19:2989 (KD) yrkande 97. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet instämmer i uppfattningen om behovet av en solidarisk och restriktiv alkoholpolitik som framförs i motion 2018/19:2989 (KD) yrkande 98. Någon åtgärd från riksdagen behövs inte med anledning av motionsyrkandet, varför utskottet avstyrker det.

Som framgår ovan ingår ”ett samhälle fritt från narkotika” i det övergripande målet för ANDT-politiken. Utöver detta mål finns det i ANDT-strategin sex delmål som anger vad som bör vara vägledande för ANDT-arbetet på samhällets alla nivåer. Utskottet ser positivt på dessa delmål – bl.a. på att de som har ett missbruk utifrån sina förutsättningar och behov ska ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet. Utskottet ser även positivt på Folkhälsomyndighetens arbete på nationell och internationell nivå inom narkotikaområdet. Utskottet är inte berett att föreslå några initiativ från riksdagen med anledning av motionerna 2018/19:347 (SD) yrkande 2, 2018/19:2534 (C) yrkandena 1 och 2 samt 2018/19:2989 (KD) yrkande 101. Motionsyrkandena avstyrks.

Alkoholfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. detaljhandelsmonopolet, serveringstillstånd och serveringstider, åldersgräns för köp av alkohol, gårdsförsäljning m.m.

Jämför reservation 6 (C) och 7 (SD) samt särskilt yttrande 1 (C).

Motionerna

Detaljhandelsmonopolet m.m.

I motion 2018/19:1408 av Lars Beckman (M) föreslås ett tillkännagivande om att överväga Systembolagets monopol. Motionären anför att det svenska alkoholmonopolet är en obsolet kvarleva från en gången tid som inte hör hemma i en modern och fri marknadsekonomi. I motion 2018/19:2476 av Borian Åberg (M) föreslås ett liknande tillkännagivande och i motion 2018/19:330 av Markus Wiechel (SD) föreslås ett tillkännagivande om att påbörja ett arbete för att avskaffa Systembolagets monopol.

I motion 2018/19:1458 av Lotta Finstorp (M) föreslås ett tillkännagivande om en översyn av den svenska alkohollagstiftningen med syftet att möjliggöra försäljning av cider med samma alkoholhalt som folköl i svensk detaljhandel.

I motion 2018/19:2697 av Alireza Akhondi m.fl. (C) i denna del föreslås ett tillkännagivande om att tillåta försäljning av öl och vin i licensierade livsmedelsbutiker. Motionärerna anför att regeringen bör överväga att avskaffa Systembolagets monopol på försäljning av öl och vin och i stället tillåta försäljning även i licensierade livsmedelsbutiker.

I kommittémotion 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att det ska bli enklare för lanthandlare att bli Systembolagsombud genom möjligheten att vara lagerhållande ombud med Systembolagets priser som nedre gräns, men med möjligheten att ta ut ett högre pris än Systembolaget. Detta skulle enligt motionärerna kunna öka

tillgängligheten till Systembolagets tjänster och även förbättra lanthandlarnas lönsamhet.

Serveringstillstånd och serveringstider

I motion 2018/19:1869 av Boriana Åberg (M) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att införa begreppet vinprovning i alkohollagen (2010:1622). Med vinprovning ska enligt motionären avses en tillställning där deltagarna, under ledning, i kunskapshöjande syfte och utbildningssyfte analyserar en begränsad mängd vin för att karakterisera och identifiera vintypen och dess ursprung, huvudsakligen med hjälp av sinnesintrycken syn, doft och smak. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att ändra alkohollagen så att vinprovningstillställningar inte kräver kommunalt serveringstillstånd.

I motion 2018/19:1894 av Lars Beckman (M) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att göra en översyn för att krogar och restauranger i normalfallet ska kunna ha öppet till kl. 5 i alla kommuner. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att göra en översyn av den mängd alkohol som får serveras på exempelvis ett mikrobryggeri.

I motion 2018/19:689 av Dennis Dioukarev m.fl. (SD) föreslås ett tillkännagivande om att utreda huruvida starköl ska tillåtas säljas och konsumeras i utvalda sektioner under vissa idrottsevenemang.

I motion 2018/19:513 av Joar Forssell (L) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att tillåta obetydlig servering till allmänheten. Detta skulle enligt motionären innebära mindre kommunal byråkrati och underlätta för näringsidkare som inte vill gå igenom processen med tillståndsansökan om alkoholen inte utgör merparten av deras verksamhet. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att utreda sloandet av krav på lokaler och matservering för alkoholserverande krogar. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att ta bort normen om serveringstider i alkohollagen. När en restaurang serverar alkohol borde enligt motionären vara upp till restaurangen själv.

Åldersgräns för köp av alkohol

I motion 2018/19:2077 av Cecilie Tenfjord Toftby (M) föreslås ett tillkännagivande om en enhetlig åldersgräns för köp av alkohol. De olika åldersgränserna för alkohol är enligt motionären ologiska och bör därför göras enhetliga.

Alkoholreklam

I motion 2018/19:1145 av Elin Lundgren (S) föreslås ett tillkännagivande om att överväga att förbjuda alkoholreklam i Sverige. Utifrån slutsatserna från betänkandet Alkoholreklam i social medier m.m. (SOU 2017:113) bör ett helhetsgrepp tas om regleringen av alkoholreklam, och likt totalförbudet mot tobaksmarknadsföring bör det införas ett förbud mot alkoholreklam.

Regeringen bör enligt motionären överväga att förbjuda alkoholreklam i Sverige.

Gårdsförsäljning

I motion 2018/19:1200 av Åsa Coenraads (M) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker bör tillåtas. Även i motionerna 2018/19:1264 av Margareta Cederfelt (M), 2018/19:1329 av Helena Bouveng och Mats Green (båda M), 2018/19:1661 av Betty Malmberg (M), 2018/19:1676 av John Widegren (M), 2018/19:1736 av Sten Bergheden (M), 2018/19:1740 av Edward Riedl (M), 2018/19:1818 av Jan Ericson (M) yrkande 2 och 2018/19:2697 av Alireza Akhondi m.fl. (C) i denna del föreslås tillkännagivanden om att tillåta gårdsförsäljning.

I motion 2018/19:1200 av Åsa Coenraads (M) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att göra Västmanland till ett pilotlän för gårdsförsäljning.

I motion 2018/19:1954 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen återkommer med lagförslag så att gårdsförsäljning av alkohol blir möjlig från den 1 juli 2019. I motion 2018/19:1955 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om arbetstillfällen på landsbygden.

I motionerna 2018/19:1292 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 15 och 2018/19:2967 av Markus Wiechel och Paula Bieler (båda SD) yrkande 1 föreslås tillkännagivanden om att tillåta gårdsförsäljning av lokalt producerade alkoholhaltiga drycker.

Även i motion 2018/19:2561 av Ulrika Heie och Annika Qarlssoon (båda C) föreslås ett tillkännagivande om att åtgärder ska vidtas som verkar för gårdsförsäljning av lokalproducerad cider, vin och öl samt om att säkerställa ett regelverk och förenkla så att försäljningen av småskaliga egenproducerade livsmedel främjas.

I motion 2018/19:2354 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att tillsätta en utredning för att senast från den 1 januari 2020 tillåta gårdsförsäljning av öl och vin i syfte att stärka förutsättningarna för matföretagande och jobb på landsbygden. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att som en del av utredningen om gårdsförsäljning godkänna försöksverksamhet så som begärts av regionfullmäktige i Skåne. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att den kommande utredningen om gårdsförsäljning ska ges direktiv att utreda reglerna i syfte att underlätta mikrobryggeriernas möjligheter att bidra till kretsloppet i stället för deponier.

Även i motion 2018/19:2538 av Kristina Yngwe (C) föreslås ett tillkännagivande om att göra Skåne till provlän för gårdsförsäljning av öl och vin, och i motion 2018/19:2440 av Anders Åkesson och Eskil Erlandsson (båda C) föreslås ett tillkännagivande om att gårdsförsäljning av öl och vin ska införas på försök.

I kommittémotion 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om att i enlighet med ett tillkännagivande tillåta

gårdsförsäljning av vissa alkoholhaltiga drycker – inledningsvis t.ex. i ett försökslän – i kombination med ett fortsatt alkoholmonopol.

I motion 2018/19:2217 av Linda Ylivainio och Magnus Ek (båda C) föreslås ett tillkännagivande om behovet av förenklingar i Systembolagets regelverk avseende små bryggeriers och hantverksmässiga dryckesproducenters försäljningsmöjligheter. Motionärerna anför även att ett annat sätt att både öka tillgängligheten och stimulera företagande på landsbygden är att tillåta gårdsförsäljning.

Gällande rätt

Alkohollagen

I tredje kapitlet alkohollagen (2010:1622) finns allmänna bestämmelser om försäljning. Av 3 kap. 7 § följer att alkoholdrycker inte får säljas eller lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år. När det gäller folköl gäller motsvarande för den som inte har fyllt 18 år. Alkoholdrycker får serveras till den som har fyllt 18 år.

Detaljhandel

Av alkohollagen följer vidare att det för detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker ska finnas ett särskilt för ändamålet bildat aktiebolag (detaljhandelsbolaget). Bolaget ska ägas av staten (5 kap. 1 § första stycket). Endast detaljhandelsbolaget får bedriva detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker (5 kap. 2 §). Detaljhandelsbolaget beslutar om försäljningsställets förläggning enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget (5 kap. 3 §).

Marknadsföring av alkoholdrycker

Vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter ska särskild måttfullhet iakttas. Reklam eller andra marknadsföringsåtgärder får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol (7 kap. 1 §). Marknadsföring får inte rikta sig särskilt till eller skildra barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år.

Servering av alkoholdrycker

Av alkohollagen följer vidare att det för servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker krävs tillstånd av den kommun där serveringsstället är beläget (serveringstillstånd, 8 kap. 1 § första stycket).

Serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller i en förening, ett företag eller ett annat slutet sällskap. Tillståndet kan avse servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod (stadigvarande serveringstillstånd). Det kan även avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd). Stadigvarande tillstånd gäller tills vidare. Kommunen får dock om det finns särskilda skäl begränsa tillståndets giltighet till en viss tid. Serveringstillstånd kan gälla spritdrycker, vin, starköl

och andra jästa alkoholdrycker eller en eller flera av dessa drycker (8 kap. 2 § första–tredje styckena).

Vidare framgår att ansökan om serveringstillstånd görs skriftligen. Kommunen får ta ut en avgift för prövningen enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige. Kommunen får även ta ut en avgift för tillsyn av den som har serveringstillstånd och av den som bedriver anmälningspliktig detaljhandel med eller servering av folköl (8 kap. 10 § första–tredje styckena).

En ansökan om stadigvarande serveringstillstånd får inte bifallas utan att Polismyndigheten har fått yttra sig. Detsamma gäller tillfälligt serveringstillstånd för servering till allmänheten om det inte rör sig om ett arrangemang av endast obetydlig omfattning (8 kap. 11 § första stycket).

Serveringstillstånd får endast meddelas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i lagen. Sökanden ska genom att avlägga ett prov visa att han eller hon har de kunskaper om lagen och anslutande föreskrifter som krävs för att på ett författningsenligt sätt utöva serveringsverksamheten (8 kap. 12 § första och andra styckena).

Tillsyn m.m.

Av 9 kap. 17 § framgår att en kommun får meddela en innehavare av serveringstillstånd en erinran, eller i allvarigare fall eller vid upprepade överträdelser, en varning om denne inte

1. uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande eller
2. följer de bestämmelser som gäller för servering enligt lagen eller de villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Vidare framgår av 9 kap. 18 § första stycket att en kommun ska återkalla ett serveringstillstånd om

1. tillståndet inte längre utnyttjas
2. det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på serveringsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har ingripit, eller
3. tillståndshavaren har brutit mot lagen eller vad som i övrigt gäller för tillståndet på ett sådant sätt att en varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd, eller har tilldelats en eller flera varningar utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.

Bakgrund och pågående arbete

Utredningen om vissa alkohol- och marknadsföringsfrågor

I september 2016 beslutades kommittédirektivet Alkoholhaltiga preparat avsedda för förtäring och vissa marknadsföringsfrågor (dir. 2016:80, S 2016:06).

I syfte att säkerställa en sammanhållen och systematisk reglering inom alkoholområdet samt för att skydda folkhälsan och framför allt skydda barn och unga mot skadliga effekter orsakade av alkohol skulle utredaren bl.a.

- analysera och lämna förslag, inklusive författningsförslag, om hur alkoholhaltiga preparat som är avsedda för förtäring bör regleras
- analysera och lämna förslag, inklusive författningsförslag, om hur marknadsföring via framför allt digitala medier kan begränsas i syfte att skydda barn och unga mot att exponeras för marknadsföring av alkohol
- analysera tillämpningen av alkohollagen i vissa delar och vid behov lämna förslag, inklusive författningsförslag, om hur lagstiftningen bör förtydligas i dessa delar i syfte att skapa förutsättningar för en förutsebar, effektiv och konsekvent tillämpning.

Uppdraget omfattade inte att föreslå ändringar i grundlag.

Utredningen lämnade i juni 2017 delbetänkandet *Reglering av alkoglass m.fl. produkter* (SOU 2017:59). Vidare överlämnade utredningen slutbetänkandet *Alkoholreklam i sociala medier m.m.* (SOU 2017:113) i januari 2018. Utredningen föreslog bl.a. att kommersiella annonser på sociala medier inte får användas vid marknadsföring av alkoholdrycker och de alkoholhaltiga preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämställa med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel till konsumenterna. Betänkandet remissbehandlades under våren 2018. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen överlämnade i juni 2018 en lagrådsremiss med förslag till vissa ändringar i alkohollagen (2010:1622). Den 19 mars 2019 överlämnade regeringen propositionen 2018/19:59 *Reglering av alkoglass m.fl. produkter till riksdagen*. I propositionen föreslår regeringen att ”alkoholdrycksliknande preparat”, däribland s.k. alkoglass, ska regleras på samma sätt som alkoholdrycker. Regleringen omfattar bl.a. försäljning, partihandel, marknadsföring, servering och tillsyn. Regeringen bedömer också att Systembolagets försöksverksamhet med hemleveranser ska avslutas och införas som en del av Systembolagets ordinarie verksamhet, detta för att möta konsumenternas förändrade inköpsmönster. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2019.

Övriga avslutade utredningar

Departementspromemorian *Reglering av distanshandel med alkoholdrycker* (Ds 2016:33) och betänkandena *En väg till ökad tillsyn: marknadsföring av och e-handel med alkohol och tobak* (SOU 2013:50) och *Privat införsel av alkoholdrycker – Tydligare regler i konsekvens med svensk alkoholpolitik* (SOU 2014:58) bereds inom Regeringskansliet.

Alkohol tillsyn m.m.

Regeringen beslutade den 25 februari 2016 att ge länsstyrelserna i uppdrag att utveckla och kvalitetssäkra arbetet med en strukturerad och likvärdig alkohol- och tobakstillsyn över landet i enlighet med den modell som utvecklats i projektet Sveriges länsstyrelser utvecklar alkohol- och tobakstillsynen (S2016/01458/FST). Anledningen är att alkohol- och tobakstillsynen är en viktig del i det alkohol- och tobakspreventiva arbetet. Uppdraget syftar till att stödja genomförandet av regeringens strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020. I uppdraget ingår att utveckla former för samverkan med relevanta aktörer på den regionala nivån, medverka till den nationella samordning som Folkhälsomyndigheten har i uppdrag att verka för inom ANDT-området i enlighet med regeringens skrivelse 2015/16:86 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020 samt att underlätta och stödja kommunernas arbete med tillsyn och tillståndsgivning inom området, genom kontinuerlig kompetensutveckling och annat relevant stöd.

Länsstyrelserna ska fr.o.m. 2017 och därefter årligen t.o.m. 2020 lämna en gemensam samlad redovisning av uppdraget till Folkhälsomyndigheten. Redovisningen är ett underlag till Folkhälsomyndighetens samlade verksamhetsrapportering till Socialdepartementet.

Regeringen har avsatt 12 miljoner kronor årligen under 2017, 2018 och 2019 för förstärkt alkohol- och tobakstillsyn 2016–2020 (S2016/01458/FS).

Folkhälsomyndigheten har i enlighet med ett regeringsuppdrag överlämnat rapporten Redovisning av regeringsuppdrag avseende analys och förslag av författningsändringar som Folkhälsomyndigheten bedömer krävs för en effektivare tillsyn inklusive möjligheten att föra statistik inom alkoholområdet samt konsekvensanalys av förslagen (S2017/06533/FS) till Regeringskansliet. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Systembolaget Aktiebolag

Systembolaget Aktiebolag bedriver med ensamrätt detaljhandelsförsäljning av starköl, vin och spritdrycker till allmänheten i Sverige. Systembolagets samhällsuppdrag är att med ensamrätt, och med ansvar och god service, sälja sprit, vin och starköl och att informera om alkoholens skadeverkningar (se t.ex. skr. 2017/18:140 2018 års redogörelse för företag med statligt ägande s. 86). Syftet är att bidra till förbättrad folkhälsa, dels genom att privata vinstintressen i samband med detaljhandel utesluts, dels genom begränsning av tillgängligheten. Systembolagets begränsning av tillgänglighet till alkohol sker genom kontroll över butiksetableringar och öppettider samt genom att se till att alkoholdrycker inte säljs till personer som är under 20 år, som är märkbart påverkade eller då det finns anledning att anta att personen har för avsikt att långa. Systembolaget ska vara ett modernt, effektivt detaljhandelsbolag och förmedla en god dryckeskultur. Bolagets verksamhet ska bedrivas så att hög kvalitet i utförandet av uppdraget säkerställs.

Kraven på Systembolaget preciseras i alkohollagen, i avtalet mellan Systembolaget och staten, i ägaranvisningen samt i statens ägarpolicy och riktlinjer för bolag med statligt ägande.

Systembolagets sortiment för lokala och småskaliga produkter

Systembolaget införde 2014 ett sortiment för lokala och småskaliga produkter (www.systembolaget.se). För att en dryck ska komma in i sortimentet Lokalt och småskaligt krävs

- att drycken är hantverksmässigt tillverkad
- att endast ett fåtal personer har varit delaktiga i tillverkningen
- att det finns en efterfrågan från kunderna
- att produktionsstället ligger högst 15 mil från Systembolagets butiker
- en årlig tillverkningsvolym på högst 50 000 liter öl och cider, 20 000 liter vin, 13 000 liter starkvin eller 10 000 liter sprit.

Ombud för Systembolaget

På orter där kundunderlaget är för litet för etablering av ett Systembolag men där det ändå finns en efterfrågan förmedlar Systembolaget varor via ombud. Ett ombud är oftast en vanlig livsmedelsbutik där kunderna gör sina dagliga inköp (www.systembolaget.se). När Systembolaget etablerar ombud skapar de en helhetsbild av orten. Man tar bl.a. hänsyn till antalet invånare samt avstånd till närmaste Systembolagsbutik och närmaste ombud. Systembolaget kan även ta hänsyn till större omfattning av flerdrygnturism. Ombudet bör ha öppet året runt, men undantag kan göras i säsongsberoende områden. Beställda varor lämnas inte ut på söndagar och helgdagar. Systembolaget strävar efter att etablera ombud med en koppling till dagligvaruhandel och annan service i samhället, t.ex. apoteks- och postservice.

Utredningar om gårdsförsäljning

Alkohollagsutredningen överlämnade 2009 slutbetänkandet En ny alkohollag (SOU 2009:22). Utredningen gjorde bedömningen att försäljning av starköl, vin och spritdrycker direkt från tillverkaren inte bör tillåtas då det inte är förenligt med Systembolagets monopolställning. Sådan försäljning av starköl och spritdrycker skulle dessutom enligt utredningen vara olämplig från alkoholpolitisk synpunkt. I propositionen En ny alkohollag (prop. 2009/10:125) gjorde den dåvarande regeringen bedömningen att möjligheten att tillåta gårdsförsäljning av alkoholdrycker borde analyseras ytterligare. Av propositionen framgår att regeringen därför hade beslutat att tillsätta en utredning med uppdrag att ta fram ett förslag till hur gårdsförsäljning av alkoholdrycker kan ske på ett sätt som är förenligt med EU-rätten liksom detaljhandelsmonopolet och utan att det leder till negativa konsekvenser för folkhälsan.

I december 2010 lämnade Utredningen om vissa alkoholfrågor delbetänkandet Gårdsförsäljning (SOU 2010:98). Utredningens uppdrag var

att ta fram ett förslag till hur gårdsförsäljning av alkoholdrycker kan ske på ett sätt som är förenligt med EU-rätten och detaljhandelsmonopolet utan att det leder till negativa konsekvenser för folkhälsan. Utredningens slutsats var att det går att införa gårdsförsäljning under de givna förutsättningarna men att det måste göras enligt en modell som inte hindrar utländska tillverkare att få sina produkter sålda genom gårdsförsäljning eller att etablera sig i Sverige för att bedriva gårdsförsäljning och så länge modellen för gårdsförsäljning är konsekvent med den svenska alkoholpolitiken. Utredningen lämnade ett förslag till regelverk för gårdsförsäljning. Den 16 september 2012 framförde statsrådet Maria Larsson att regeringen hade beslutat att det inte skulle bli någon gårdsförsäljning av alkohol enligt det utredningsförslag som kommit två år tidigare (sverigesradio.se). Statsrådet uttalade dock att gårdsförsäljningen som fråga skulle fortsätta att beredas i Regeringskansliet för att se om någon annan lösning kunde finnas.

Den 11 december 2014 beslutade regeringen att avsluta beredningen utan att lämna något förslag (dnr S2010/9077/FST).

Svar på interpellation och skriftlig fråga

Den 6 februari 2019 besvarade socialminister Lena Hallengren (S) en skriftlig fråga om gårdsförsäljning av alkohol (fr. 2018/19:39) och den 12 februari besvarade socialministern en interpellation om gårdsförsäljning (ip. 2018/19:14). I debatten anförde socialministern bl.a. följande (prot. 2018/19:51):

Anf. 34

Fru talman! Sten Bergheden har frågat mig när jag och regeringen avser att möjliggöra gårdsförsäljning i Sverige, varför jag och regeringen, trots tillkännagivande från riksdagen och två tidigare utredningar, återigen väljer att utreda frågan samt vilka ytterligare frågor som jag hoppas få besvarade genom ytterligare en utredning.

Den svenska alkoholpolitiken vilar sedan lång tid tillbaka på en solidarisk grund. Det innebär att begränsningar i tillgänglighet till alkohol genom till exempel åldersgränser, begränsade öppettider, ansvarsfull servering på krogar och det svenska detaljhandelsmonopolet kan accepteras för att de skyddar både individer och samhället i stort mot alkoholens skadeverkningar.

Den utredning som senast haft i uppdrag att analysera förutsättningarna för gårdsförsäljning i Sverige konstaterade att en EU-rättsligt legitim reglering av sådan försäljning kräver att även utländska tillverkare ges tillträde till den svenska marknaden liksom att försäljning inte bara kan tillåtas på landsbygden. Med andra ord handlar frågan om gårdsförsäljning inte bara om begränsad försäljning av alkoholdrycker tillverkade på svenska gårdar utan om en verksamhet som kan omfatta såväl landsbygd som storstad och såväl svenska som utländska aktörer. Utredningen lades till handlingarna genom regeringsbeslut i december 2014. Det innebär att utredningen inte kan utgöra beredningsunderlag för ett framtida förslag.

En bärande princip i alkoholpolitiken är att det inte ska finnas några ekonomiska intressen i detaljhandelsled som kan bidra till ökad försäljning och därmed ökad alkoholkonsumtion. Det är denna princip som det svenska detaljhandelsmonopolet vilar på. EU-domstolen har också erkänt

denna princip, den så kallade desintresseringsprincipen, och dess betydelse för att värna de folkhälsointressen som ligger till grund för detaljhandelsmonopolet.

Regeringen driver en aktiv näringspolitik och har också etablerat en landsbygdspolitik och arbetar aktivt med att förbättra för företagen på landsbygden. Regeringen arbetar också aktivt med att genomföra livsmedelsstrategins mål att främja och öka svensk livsmedelsproduktion, däribland produktion av drycker. Jag är övertygad om att en positiv utveckling av landsbygd och företagande kan gå hand i hand med en folkhälsobaserad alkoholpolitik.

Eftersom de EU-rättsliga grundförutsättningarna för gårdsförsäljning inte har ändrats är det ytterst angeläget att i största möjliga mån säkerställa att en ny utredning bland annat specificerar vad som avses med gårdsförsäljning, ger ökad kunskap om de EU-rättsliga förutsättningarna och om de nationella alkoholpolitiska konsekvenserna och även de näringspolitiska effekterna av införandet av gårdsförsäljning av alkohol. Den nya utredningen bör därför få bredare ramar än vad som gavs utredningen om vissa alkoholfrågor. Regeringen avser att tillsätta en utredning 2020.

Överenskommelse i januari 2019 mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna om 73 punkter

I januari 2019 träffades en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna. Partierna som slutit denna överenskommelse är överens om ett budgetsamarbete och om ett samarbete som begränsas av de politiska frågor som framgår av överenskommelsen. Samarbetet gäller budgetår för budgetår, så länge som partierna är överens om dess fortsättning, med inriktningen att samarbetet ska löpa hela mandatperioden (www.socialdemokraterna.se).

Vad gäller gårdsförsäljning anförs i överenskommelsen att ”en utredning om gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker ska genomföras. En förutsättning är att Systembolagets monopol säkras (tillsätts 2020)”.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om bl.a. kommuners alkoholpolitik och serveringstillstånd behandlades av utskottet senast i betänkande 2017/18:SoU8 Alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor. I betänkandet föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen, under förutsättning att Systembolagets detaljhandelsmonopol kan upprätthållas, verkar för en lagstiftning som möjliggör gårdsförsäljning i begränsad utsträckning (rskr. 2017/18:260). Övriga motionsyrkanden avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2017/18:107).

Motioner om bl.a. alkoholreklam och öppettider behandlades i betänkande 2015/16:SoU8 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2015/16:302, prot. 2015/16:121).

Liknande yrkanden behandlades därefter i förenklad ordning i 2017/18:SoU8 Alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor.

Motioner om bl.a. detaljhandelsmonopolet, serveringstider och åldersgräns på Systembolaget behandlades i betänkande 2014/15:SoU6 Alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2014/15:155). Liknande yrkanden behandlades därefter i förenklad ordning i betänkandena 2015/16:SoU8 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020 och 2017/18:SoU8 Alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor.

Utskottets ställningstagande

Detaljhandelsmonopolet är enligt utskottet ett av de viktigaste alkoholpolitiska verktygen för att nå det alkoholpolitiska målet. Av alkohollagen framgår att det är detaljhandelsbolaget (Systembolaget AB) som bl.a. beslutar om försäljningsställets förläggning efter riktlinjer i avtal med staten. Motionerna 2018/19:330 (SD), 2018/19:1408 (M), 2018/19:1458 (M), 2018/19:2425 (C) yrkande 10, 2018/19:2476 (M) och 2018/19:2697 (C) i denna del avstyrks.

Utskottet anser inte att riksdagen bör ta initiativ till någon lagändring eller någon annan åtgärd med anledning av motionsyrkandena om vinprovning, serveringstillstånd och serveringstider. Motionerna 2018/19:513 (L) yrkandena 1–3, 2018/19:689 (SD), 2018/19:1869 (M) yrkandena 1 och 2 samt 2018/19:1894 (M) yrkandena 1 och 2 avstyrks.

Vidare anser utskottet inte att riksdagen bör ta något initiativ för att ändra åldersgränserna i 3 kap. 7 § alkohollagen. Motion 2018/19:2077 (M) avstyrks.

Utskottet konstaterar att betänkandet Alkoholreklam i sociala medier m.m. (SOU 2017:113) bereds inom Regeringskansliet. I avvaktan på den pågående beredningen avstyrks motion 2018/19:1145 (S).

När det gäller gårdsförsäljning noterar utskottet att regeringen avser att tillsätta en utredning 2020. Socialminister Lena Hallengren har bl.a. i ett interpellationssvar (2018/19:14) anfört att det är ytterst angeläget att i största möjliga mån säkerställa att en ny utredning bl.a. specificerar vad som avses med gårdsförsäljning samt ger ökad kunskap om de EU-rättsliga förutsättningarna och om de nationella alkoholpolitiska konsekvenserna och även de näringspolitiska effekterna av ett införande av gårdsförsäljning av alkohol. Utskottet delar denna bedömning. Vidare anser utskottet inte att riksdagen bör ta några initiativ när det gäller Systembolagets regelverk för lokala och småskaliga produkter. Mot denna bakgrund avstyrks motionerna 2018/19:1200 (M) yrkandena 1 och 2, 2018/19:1264 (M), 2018/19:1292 (SD) yrkande 15, 2018/19:1329 (M), 2018/19:1661 (M), 2018/19:1676 (M), 2018/19:1736 (M), 2018/19:1740 (M), 2018/19:1818 (M) yrkande 2, 2018/19:1954 (M), 2018/19:1955 (M) yrkande 4, 2018/19:2217 (C), 2018/19:2354 (C) yrkandena 1–3, 2018/19:2425 (C) yrkande 9, 2018/19:2440

(C), 2018/19:2538 (C), 2018/19:2561 (C), 2018/19:2697 (C) i denna del och 2018/19:2967 (SD) yrkande 1.

Narkotikafrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om sprututbyte, naloxon, injektionsrum och cannabis.

Jämför reservation 8 (M, KD) och 9 (KD).

Motionerna

Sprututbyte, naloxon och injektionsrum

I partimotion 2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 103 föreslås ett tillkännagivande om utbyggnad av sprututbytesprogrammet och att tillse bred tillgänglighet av naloxon. Motionärerna är positiva till utbyggnaden av sprututbytesprogrammet då det har dokumenterad effekt på riskbeteenden, dvs. att de som söker sig till sprututbytet i mindre utsträckning delar använda verktyg med varandra. Motionärerna anser också att det är angeläget att naloxon ska vara tillgängligt för närstående samt polis och räddningstjänst vid risk för överdosering av opiater.

I motion 2018/19:2336 av Rasmus Ling (MP) föreslås ett tillkännagivande om försöksverksamhet med injektionsrum för heroinister. Motionären anför att det är naturligt för Sverige att på detta område lära av våra grannländer – inte minst Danmark – eftersom vi har liknande förutsättningar. För att komma till rätta med den höga narkotikadödligheten anser motionären att regeringen borde överväga en försöksverksamhet med injektionsrum i Sverige.

Cannabis

I partimotion 2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 102 föreslås ett tillkännagivande om motstånd mot legalisering av cannabis. Motionärerna anför att de är emot legalisering av cannabis. De dokumenterade negativa effekterna är alltför stora.

Gällande rätt

Lagen (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler

Av 1 § framgår att det i denna lag finns bestämmelser om verksamhet med utbyte av sprutor och kanyler (sprututbytesverksamhet) i syfte att förebygga spridning av hivinfektion och andra blodburna infektioner bland personer som missbrukar narkotika. Sprututbytesverksamhet ska bedrivas på ett sådant sätt att den enskilde kan motiveras för vård och behandling.

Sprututbytesverksamhet får bedrivas endast av landsting inom ramen för deras hälso- och sjukvård och sedan Inspektionen för vård och omsorg har gett tillstånd till verksamheten (2 §). Innan en ansökan om tillstånd ges in ska samråd ske mellan landstinget och samtliga kommuner inom landstinget (3 §). I ansökan ska landstinget redovisa hur behovet av avgiftning och vård av missbrukare kommer att tillgodoses.

Av 6 § framgår att en spruta eller en kanyl får lämnas ut av landstinget endast om en begagnad spruta eller kanyl samtidigt lämnas in. Utlämnande får dock ske om det finns särskilda skäl till varför motsvarande begagnade sprutor och kanyler inte kan lämnas in. Sprutor eller kanyler får lämnas ut endast till den som har fyllt 18 år. Utlämnande får ske endast vid personligt besök. Endast personer som kan anses bosatta i ett landsting som har beviljats tillstånd får delta i sprututbytesverksamhet i det landstinget.

Bakgrund och pågående arbete

Naloxon¹

Regeringen gav i april 2017 i uppdrag till Läkemedelsverket att tillsammans med Socialstyrelsen utreda förutsättningarna för att på ett säkert och effektivt sätt minska dödligheten vid opioidöverdosering genom att öka tillgången till antidoter i form av naloxonläkemedel utanför hälso- och sjukvården. Av redovisningen framgår bl.a. att det finns ett godkänt och tillgängligt naloxonläkemedel avsett att användas utanför hälso- och sjukvården samt att läkare kan förskriva naloxonläkemedel direkt till patienten.

Regeringen beslutade i oktober 2017 att ge Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen uppdrag avseende insatser för att minska den narkotika-relaterade dödligheten. Uppdragen bestod bl.a. i att utreda förutsättningarna för ökad samverkan mellan myndigheter i syfte att genom ett varningssystem tidigt upptäcka substanser som plötsligt kan öka antalet dödsfall, att utveckla riktad hälsoinformation om drogmarknaden och akuta risker m.m. till personer som brukar narkotika och att utveckla och ta fram kunskapsstöd om läkemedelsbehandling vid opiatberoende.

Läkemedelsverket och Socialstyrelsen genomförde under 2018 tre regeländringar för att göra naloxonläkemedel mer tillgängliga för personer i riskzonen för överdos, närstående och personal inom räddningstjänsten.

- Från mars 2018 blev det möjligt att lämna ut naloxonläkemedel vid förskrivningstillfället, i stället för att läkemedlet endast kan hämtas ut på apotek.
- Från augusti 2018 kan räddningstjänst ge naloxonläkemedel i väntan på ambulans.

¹ Naloxon är en substans som motverkar effekterna av opioider, t.ex. morfin och heroin (lakemedelsverket.se).

- Från november 2018 ges sjuksköterskor rätt att skriva ut naloxonläkemedel, något endast läkare har fått göra tidigare.

Förändringarna ger förutsättningar för hälso- och sjukvården att starta s.k. naloxonprogram, där förskrivning och utlämning av naloxon till personer som riskerar att drabbas av en opioidöverdos kombineras med en utbildningsinsats till personer som riskerar att bevittna en överdos. I utbildningen ingår att känna igen en opioidöverdos, veta hur läkemedlet verkar samt kunna ge hjärt-lungräddning och larma ambulans. Naloxon är ett komplement till övrig vård.

I januari 2019 publicerade Socialstyrelsen en uppdaterad version av Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende – stöd för styrning och ledning. Fokus vid översynen har varit läkemedelsbehandling av personer med opioidberoende. En av nyheterna i riktlinjerna är en rekommendation om naloxon. Rekommendationen säger att hälso- och sjukvården bör erbjuda naloxon till personer i riskzonen för opioidöverdos och att förskrivningen ska kombineras med en utbildningsinsats.

Vidare har Socialstyrelsen i samarbete med Folkhälsomyndigheten tagit fram informationsmaterial om naloxon. Materialet finns i fem delar:

- ett samtalsstöd till de som förskriver och informerar om naloxon
- en informationsbroschyr att ge till brukare eller närstående efter förskrivningen
- en fickfolder att ge till brukare efter förskrivningen
- en affisch med instruktioner för att ge naloxon vid opioidöverdos
- en affisch med typiska tecken på opioidöverdos.

Sprututbyte

Den 12 mars 2019 publicerade Folkhälsomyndigheten rapporten Den svenska narkotikasituationen. Av denna framgår bl.a. att 8 av 21 län i Sverige erbjöd sprututbyten 2017, och det fanns 13 aktiva sprututbytesprogram. Under 2018 startade flera landsting sprututbytesprogram och fler planeras till 2019.

Cannabis

Av regeringens resultatredovisning i Budgetpropositionen för 2019 (utg.omr. 9) framgår att cannabis är den mest spridda narkotikan. Av de som uppgivit att de någon gång använt narkotika har den absoluta majoriteten använt cannabis. Åren 2004–2016 ökade cannabisanvändningen något i åldersgruppen 16–29 år, samtidigt som den fördubblades i åldersgruppen 30–44 år. Internationellt sett är dock den svenska cannabisanvändningen på låga nivåer.

2017 tog Folkhälsomyndigheten fram ett faktablad som sammanfattar WHO:s rapport från 2016 om kunskapsläget om hälsomässiga och sociala effekter av icke-medicinskt cannabisbruk. Faktabladet syftar till att vara ett stöd i det drogförebyggande arbetet på regional och lokal nivå. Av faktabladet framgår att cannabis är den vanligaste illegala drog som används i världen och

att efterfrågan på behandlingsinsatser för problematiskt cannabisbruk ökar generellt i medel- och höginkomstländer. Forskningen om hälsomässiga och sociala effekter av cannabisbruk är ett område under utveckling och sammantaget är kunskapen lägre än för alkohol- och tobaksområdena. Enligt WHO:s rapport visar dock flera studier på att hjärnan hos en ung människa är mer sårbar för cannabis än hos en vuxen. Forskning visar också på andra effekter av cannabisbruk, såsom försämrade kognitiva funktioner, beroende-utveckling och ökad risk för psykotiska symtom, t.ex. schizofreni.

Folkhälsomyndigheten har även tagit fram foldern Cannabis – låt fakta styra dina beslut som bl.a. beskriver vad cannabis och syntetiska cannabinoider är, deras ruseffekter och vilka risker de kan innebära. Skriften är avsedd för studenthälsomottagningar vid universitet och högskolor och kan beställas kostnadsfritt.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om bl.a. injektionsrum behandlades senast i betänkande 2017/18:SoU8 Alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2017/18:107).

Motionsyrkanden om sprututbyte behandlades i betänkande 2016/17:SoU4 Ökad tillgänglighet till sprututbytesverksamheter i Sverige (prop. 2016/17:15, rskr. 2016/17:132). I betänkandet ställde sig utskottet bakom regeringens förslag till ökad tillgänglighet till sprututbytesverksamhet i Sverige. Det lagförslag som utskottet tillstyrkte, och som trädde i kraft den 1 mars 2017, syftade till att förbättra tillgången i hela landet till sprututbyten för personer som injicerar droger. Förslaget innebar att ansvaret för sprututbytesverksamheterna renodlas till landstinget som blir ensam huvudman för att ansöka om och att driva verksamheten. Den tidigare åldersgränsen på 20 år sänktes till 18 år. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut. Ett yrkande om sprututbyte behandlades därefter i förenklad ordning i betänkande 2017/18:SoU8.

Motionsyrkanden om tillgång till naloxon och om cannabis och dess risker behandlades i betänkande 2015/16:SoU8 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2015/16:302, prot. 2015/16:121). Motionsyrkanden om cannabis behandlades därefter i förenklad ordning i betänkande 2017/18:SoU8.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar de regeländringar som Läkemedelsverket och Socialstyrelsen genomförde under 2018 för att göra naloxonläkemedel mer tillgängliga för personer i riskzonen för överdos, närstående och personal inom räddningstjänsten. Utskottet ser även positivt på de uppdaterade nationella

riktlinjerna för vård och stöd vid missbruk och beroende som Socialstyrelsen har tagit fram, och att en av nyheterna i riktlinjerna är en rekommendation om naloxon. Vidare noterar utskottet att allt fler landsting startar sprututbytesprogram enligt Folkhälsomyndighetens senaste rapport om den svenska narkotikasituationen. Sammantaget anser utskottet inte att riksdagen bör ta några initiativ när det gäller motionerna 2018/19:2336 (MP) och 2018/19:2989 (KD) yrkande 103. Motionerna avstyrks.

Vidare ser utskottet positivt på att Folkhälsomyndigheten bl.a. har tagit fram ett faktablad som sammanfattar WHO:s rapport från 2016 om kunskapsläget om hälsomässiga och sociala effekter av icke-medicinskt cannabisbruk. Något initiativ från riksdagen med anledning av motion 2018/19:2989 (KD) yrkande 102 är inte nödvändigt. Motionsyrkandet avstyrks.

Tobaksfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om rökförbud, tobaksförsäljning, ålderskontroller, neutrala förpackningar, cigarettliknande godis, rökavvänjning och svenskt snus.

Jämför reservation 10 (KD), 11 (KD), 12 (SD) och 13 (SD).

Motionerna

Rökförbud

I motion 2018/19:452 av Markus Wiechel och Johnny Skalin (båda SD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att införa förbud mot rökning på offentlig plats. Motionärerna anser att riksdagen bör införa rökförbud på t.ex. uteserveringar, lekplatser och andra offentliga platser.

I motion 2018/19:2250 av Solveig Zander (C) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om införande av flera rökfria miljöer. Motionären anser att rökförbud inte bara bör gälla t.ex. lekplatser och entréer, utan även badplatser och skolgårdar.

I partimotion 2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 99 föreslås ett tillkännagivande om att kommunerna bör ha utökad rätt att besluta om lokala ordningsföreskrifter som möjliggör rökförbud.

I motion 2018/19:1407 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) föreslås ett tillkännagivande om att återkomma till riksdagen med förslag på hur boende ska kunna fredas från ofrivillig passiv rökning.

Tobaksförsäljning

I motion 2018/19:452 av Markus Wiechel och Johnny Skalin (båda SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om införande av dold tobaksförsäljning, dvs. exponeringsförbud för tobaksvaror i butiker. Motionärerna anser att regeringen bör låta utreda och verkställa krav på dold tobaksförsäljning.

I motion 2018/19:2250 av Solveig Zander (C) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om förbud mot exponering av tobak. Motionären anför att exponering bör förbjudas och att man inte ska få göra reklam för tobak på säljställen. All tobak ska förvaras i neutrala skåp utan reklam. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om licensiering av tobaksförsäljning. Motionären anför att om man då inte följer de regler som finns, t.ex. åldersgräns, bör man förlora rätten att sälja. I yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att utreda ett högre pris på tobak, detta inte minst eftersom barn och unga är priskänsliga.

I partimotion 2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 100 föreslås ett tillkännagivande om att införa ett exponeringsförbud för röktokek. Det är enligt motionärerna viktigt med fortsatta insatser för att ännu färre ungdomar ska börja röka och för att de som är rökare ska sluta röka.

Neutrala förpackningar

I motion 2018/19:2250 av Solveig Zander (C) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att införa neutrala cigarettpaket, s.k. plain pack.

Ålderskontroller m.m.

I motion 2018/19:452 av Markus Wiechel och Johnny Skalin (båda SD) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om krav på att kunna uppvisa legitimation vid tobakskonsumtion. Syftet med detta skulle enligt motionärerna vara att försvåra tobakskonsumtionen bland minderåriga.

I motion 2018/19:544 av Christina Östberg (SD) föreslås ett tillkännagivande om att se över tobakslagen så att polisen kan beslagta tobak om den innehas av en minderårig.

I motion 2018/19:2250 av Solveig Zander (C) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att höja åldern för inköp av cigaretter till 20 år.

Cigarettliknande godis

I motion 2018/19:1140 av Hans Hoff (S) föreslås ett tillkännagivande om förbud mot smygreklam för cigaretter till barn. Ett förbud när det gäller godisprodukter som uppmuntrar till rökning vore enligt motionären en välkommen förändring i den svenska lagstiftningen.

Rökavvänjning

I motion 2018/19:2335 av Jonas Eriksson (MP) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att ställa krav på att försäljningsställen av tobaksvaror till

konsument också tillhandahåller nikotinläkemedel. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att försäljningsställen av tobaksvaror till konsument ska tillhandahålla information om vart konsumenten kan vända sig för råd och stöd för att bli fri från bruk av tobaksprodukter.

Svenskt snus

I motion 2018/19:194 av Johnny Skalin (SD) föreslås ett tillkännagivande om svenskt självbestämmande gällande regler för snus. Motionären anser bl.a. att snuset så länge Sverige är medlem i EU ska vara en rent nationell fråga.

Gällande rätt

Nuvarande tobakslag

I tobakslagen (1993:581) finns bestämmelser som syftar till att minska hälsorisker och olägenheter som är förbundna med bruk av tobak och exponering för tobaksrök. I lagen finns bl.a. bestämmelser om rökförbud i vissa lokaler och områden, hälsovarningar, begränsningar av handel och införsel, marknadsföring, innehållsreglering och produktkontroll. Vissa av bestämmelserna är även tillämpliga på örtprodukter för rökning. Lagen kompletteras av bestämmelser i tobaksförordningen (2016:354) och Folkhälsomyndighetens föreskrifter.

I lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns bl.a. bestämmelser om anmälan, produktkrav, försäljning och marknadsföring av elektroniska cigaretter (e-cigaretter) och påfyllningsbehållare. I förordningen (2017:429) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns kompletterande bestämmelser.

Lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter

En ny lag om tobak och liknande produkter träder, med vissa undantag som anges nedan, i kraft den 1 juli 2019 (se vidare under rubriken Bakgrund och pågående arbete). Den nya lagen ersätter den tidigare tobakslagen (1993:581) och lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Bestämmelser som möjliggör att uppgiften att vara id-utfärdare överlämnas till en enskild aktör och att regeringen får meddela föreskrifter om avgifter för unika identitetsmärkningar trädde i kraft den 1 april 2019. Bestämmelser om spårbarhet och säkerhetsmärkning samt en bestämmelse om tillsyn när det gäller spårbarhet och säkerhetsmärkning träder i kraft den 20 maj 2019.

Hälsovarningar

I 3 kap. finns regler om märkning och förpackning. Av 3 kap. 1 § framgår att förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning som är avsedda att tillhandahållas konsumenterna på marknaden ska förses med texter och illustrationer som upplyser om de hälsorisker som är förenade med bruk av tobak och örtprodukter för rökning samt om rökavvänjning (hälsovarningar).

Tillverkare och importörer ansvarar för att förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning förses med hälsovarningar.

Om en förpackning till en tobaksvara eller en örtprodukt för rökning saknar hälsovarningar, får varan eller produkten inte tillhandahållas konsumenter eller, när det gäller tobaksvaror, detaljhandlare på marknaden. Detsamma gäller om hälsovarningarna inte uppfyller föreskrifter om utformningen av varningarna som har meddelats med stöd av 11 kap. 7 §.

Av 3 kap. 2 § framgår att förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska förses med hälsovarningar.

I 3 kap. 3 § anges att märkningen på förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning och på själva tobaksvaran inte får

1. antyda att en viss tobaksvara eller örtprodukt för rökning är mindre skadlig än andra sådana varor eller produkter
2. innehålla information om halten av nikotin, tjära eller kolmonoxid i tobaksvaror eller örtprodukter för rökning
3. likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt.

Märkningen på förpackningar till tobaksvaror eller på själva tobaksvaran får inte heller

1. antyda att en viss tobaksvara har miljöfördelar
2. hänvisa till smak, doft eller tillsatser.

Förbudet mot att hänvisa till smak, doft eller tillsatser gäller dock inte snus.

Reklam och annan marknadsföring

Av 4 kap. 1 § framgår att en näringsidkare som marknadsför tobaksvaror till konsumenter inte får använda kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra jämförbara skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig, ljudradio- eller tv-program eller tv-sändningar över satellit som omfattas av radio- och tv-lagen (2010:696) eller andra överföringar eller tekniska upptagningar på vilka yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig.

Av 4 kap. 2 § anges att även annan marknadsföring av tobaksvaror till konsumenter än som avses i 1 § är förbjuden. Detta gäller dock inte

1. i tryckta skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig eller i överföringar eller tekniska upptagningar på vilka yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig
2. marknadsföring som endast består i att tillhandahålla tobaksvaror för försäljning
3. kommersiella meddelanden inne på försäljningsställen som inte är påträngande, uppsökande eller uppmanar till bruk av tobak.

Kommersiella meddelanden enligt första stycket 3 ska i den omfattning som det är möjligt placeras så att de inte är synliga från utsidan av försäljningsstället.

Försäljningstillstånd och egenkontroll

Enligt 5 kap. 1 § får endast den som har tillstånd bedriva detaljhandel eller partihandel med tobaksvaror. Tillstånd krävs inte för detalj- eller partihandlare som varken har säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige. Ett tillstånd kan gälla för viss tid eller tills vidare. Om den som ansöker om tillstånd avser att bedriva detaljhandel från ett försäljningsställe, ska tillståndet avse försäljningsstället.

Av 5 kap. 2 § framgår att ett försäljningstillstånd endast får beviljas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag.

Den som bedriver tillståndspliktig försäljning av tobaksvaror eller gränsöverskridande distansförsäljning ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram (5 kap. 6 §).

I 5 kap. 14 § regleras styckförsäljning av cigaretter, rulltobak och snus. En styckförpackning med

1. cigaretter ska innehålla minst 20 cigaretter
2. rulltobak ska innehålla tobak som väger minst 30 gram
3. portionsförpackat snus ska innehålla minst 20 portioner.

Cigaretter, rulltobak och portionsförpackat snus får inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden i mindre mängd än vad som anges i första stycket.

Åldersgräns

Av 5 kap. 18 § framgår att tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare inte får säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Den som lämnar ut tobaksvaror ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den nämnda åldern.

Om det finns någon särskild anledning att anta att varan eller produkten är avsedd att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år, får den inte lämnas ut.

På försäljningsställen ska det finnas en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut sådana varor eller produkter som avses i första stycket till den som inte har fyllt 18 år.

Av 5 kap. 19 § följer att tobaksvaror som säljs till konsumenterna ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera mottagarens ålder. Detta gäller även när försäljningen sker genom automat, via postorder eller liknande.

Rökfria miljöer

Av 6 kap. 1 § framgår att det med rökning vid tillämpningen av bestämmelserna i 6 kap. avses

1. rökning av tobak

2. inhalering efter förångning eller annan upphettning av tobak
3. användning av elektroniska cigaretter
4. rökning av örtprodukter för rökning
5. användning av njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.

Av 6 kap. 2 § framgår att rökning är förbjuden

1. i lokaler avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn eller ungdom samt på skolgårdar och på motsvarande områden utomhus vid förskolor och fritidshem
2. i lokaler som är avsedda för hälso- och sjukvård
3. i lokaler som är avsedda för gemensamt bruk i bostäder och inrättningar med särskild service eller vård
4. på färdmedel i inrikes kollektivtrafik eller i lokaler och andra utrymmen som är avsedda att användas av den som reser med sådana färdmedel och på motsvarande områden utomhus
5. i restauranger och på andra serveringsställen
6. i andra lokaler än sådana som avses i 1–5 när en allmän sammankomst eller en offentlig tillställning som avses i 2 kap. 1–3 §§ ordningslagen (1993:1617) anordnas och i lokaler som är avsedda att användas av den som deltar i sammankomsten eller tillställningen
7. i andra lokaler än sådana som avses i 1–6 om allmänheten har tillträde till lokalerna
8. på inhägnade platser utomhus huvudsakligen avsedda för idrottsutövning
9. på lekplatser som allmänheten har tillträde till
10. vid entréer till sådana lokaler och andra utrymmen som avses i 1–7 som allmänheten har tillträde till.

I hotell och andra inrättningar där tillfällig bostad yrkesmässigt upplåts ska i ett visst antal av de rum eller liknande som upplåts rökning vara förbjuden (6 kap. 3 §). I fråga om sovkupéer och andra utrymmen som upplåts för tillfällig bostad på färdmedel i inrikes kollektivtrafik gäller 6 kap. 2 § 4.

Bestämmelserna i 2 § gäller inte i fråga om bostäder och andra lokaler för boende som inte är tillfälligt (6 kap. 4 §).

Tillsyn

Enligt 7 kap. 4 § utövar kommunen och Polismyndigheten tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller bl.a. åldersgräns enligt 5 kap. 18 och 19 §§.

Enligt 7 kap. 22 § får kommunen genomföra kontrollköp i syfte att ge underlag för en dialog mellan kommunen och den som lämnar ut tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare om skyldigheten att förvissa sig om att mottagaren har fyllt 18 år. Vid ett sådant köp får kommunen endast anlita en person som har fyllt 18 år.

Folkhälsomyndigheten ansvarar för tillsynsvägledning när det gäller kommunens tillsyn enligt 3 § 1, 2 och 4 och kommunens och Polismyndighetens tillsyn enligt 4 § (7 kap. 1 §). Länsstyrelsen utövar inom länet tillsyn enligt 3 och 4 §§. I tillsynen ingår bl.a. att följa kommunernas verksamhet och biträda kommunerna med information och råd (7 kap. 2 §).

Bakgrund och pågående arbete

Nya lag om tobak och liknande produkter

Regeringen överlämnade den 9 mars 2018 propositionen Ny lag om tobak och liknande produkter (prop. 2017/18:156) till riksdagen. Vid behandlingen i socialutskottet ställde sig utskottet i huvudsak bakom regeringens förslag till en ny lag om tobak (bet. 2018/19:SoU3).

De lagändringar som utskottet tillstyrkte innebär att det införs en tillståndsplikt för handel med tobak. Som en följd av detta införs vidare en ny sekretessbestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen. Vidare utvidgas nuvarande rökförbud till att omfatta vissa allmänna platser utomhus, bl.a. uteserveringar, entréer dit allmänheten har tillträde, busshållplatser och perronger, idrottsanläggningar utomhus samt lekplatser som allmänheten har tillträde till. Rökförbudet utvidgas också till att omfatta bl.a. elektroniska cigaretter. Vidare genomförs tobaksproduktdirektivets regler om spårbarhet och säkerhetsmärkning. Lagändringarna innebär även att styckförpackningar med portionsförpackat snus måste innehålla minst 20 portioner. Dessutom införs en delvis ändrad tillsynsorganisation, nya bestämmelser om straffansvar och förverkande samt tydligare överklagandebestämmelser.

Vid utskottsbehandlingen ansåg utskottet däremot att den lagstiftning som regeringen hade föreslagit om marknadsföring borde ändras så att nuvarande ordning när det gäller reklam för och annan marknadsföring av tobaksvaror består. Vidare avstyrkte utskottet regeringens lagförslag om förbud mot självbetjäning av tobaksvaror. Utskottet föreslog också ett tillkännagivande till regeringen. Enligt utskottet borde regeringen senast den 19 mars 2019 återkomma till riksdagen med lagförslag om marknadsföring av tobaksvaror på internet, omnumreringar i lagtexten och eventuella ytterligare följdändringar.

Enligt utskottets förslag borde lagarna träda i kraft den 1 juli 2019. Bestämmelserna om spårbarhet och säkerhetsmärkning samt en bestämmelse om tillsyn när det gäller spårbarhet och säkerhetsmärkning borde dock träda i kraft den 20 maj 2019.

Den 12 december 2019 biföll riksdagen socialutskottets förslag (prot. 2018/19:27, rskr. 2018/19:61).

Neutrala tobaksförpackningar och exponeringsförbud

I tilläggsdirektiv till Tobaksdirektivsutredningen (S 2014:16) fick den särskilda utredaren i uppdrag att utreda frågan om exponeringsförbud och neutrala tobaksförpackningar (dir. 2015:16).

Utredningen gjorde i sitt betänkande En översyn av tobakslagen – Nya steg mot ett minskat tobaksbruk (SOU 2016:14) bedömningen att ett krav på neutrala tobaksförpackningar bör kunna anses förenligt med Europakonventionen för de mänskliga rättigheterna, varumärkesrätten, mönsterrätten, WTO-rätten och EU-rätten. Utredningen bedömde dock att ett sådant krav inte skulle vara förenligt med tryckfrihetsförordningens nuvarande bestämmelser.

Utredningen hade inte i uppdrag att lämna förslag till grundlagsändringar. Regeringen gav dock, genom tilläggsdirektiv i februari 2016, i uppdrag till Mediegrundlagskommittén (Ju 2014:17) att analysera hur en reglering om s.k. neutrala tobaksförpackningar förhåller sig till tryckfrihetsförordningen. I betänkandet Ändrade mediegrundlag (SOU 2016:58) gjorde Mediegrundlagskommittén bedömningen att ett krav på neutrala tobaksförpackningar skulle kunna hamna i konflikt med de tryck- och yttrandefrihetsrättsliga principerna om etableringsfrihet och förbud mot hindrande åtgärder. Regeringen lämnade i proposition 2017/18:49 Ändrade mediegrundlag inte något förslag till grundlagsändring i denna del.

När det gäller exponeringsförbud lämnade Tobaksdirektivsutredningen ett förslag om ett förbud mot att förvara tobaksvaror och förpackningar synliga för kunder. Regeringen gjorde i proposition 2017/18:156 Ny lag om tobak och liknande produkter bedömningen att det var lämpligare att införa förbud mot kommersiella meddelanden på försäljningsställen, med undantag för uppvisandet av tobaksförpackningar och varu- och prislistor, samt att behålla kravet på att den tillåtna marknadsföringen inte är uppsökande, påträngande eller uppmanar till bruk av tobak. Regeringen anförde dock att den avser att följa utvecklingen. Om de föreslagna marknadsföringsbegränsningarna skulle visa sig vara otillräckliga, kan regeringen enligt propositionen återkomma i frågan.

Märkning av tobaksvaror

Förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning som är avsedda att tillhandahållas konsumenterna på marknaden ska förses med texter och illustrationer som upplyser om de hälsorisker som är förenade med bruk av tobak och örtprodukter för rökning samt om rökavvänjning (hälsovarningar).

Rökavvänjningsinformation ska hänvisa till Sluta-röka-linjen med kontaktinformation, exempelvis:

- Sluta-röka-linjen: 020-84 00 00 www.slutarokalinjen.se

Med hälsovarning avses en varning om de negativa effekter som produkter har på människors hälsa eller andra oönskade följder av förbrukningen av dessa,

inbegripet varningstexter, kombinerade hälsovarningar, allmänna varningar och informationstexter. Med kombinerad hälsovarning avses en hälsovarning som består av en kombination av en varningstext och ett motsvarande fotografi eller en motsvarande illustration (föreskrift HSLF-FS 2016:46).

Uppdrag om tillsyn m.m. på tobaksområdet

Regeringen beslutade i juni 2017 att ge länsstyrelserna i uppdrag att förstärka sin tillsyn med anledning av genomförandet av EU:s tobaksproduktdirektiv och för att stärka tillsynen av rökfria skolgårdar (S2017/03738/FS). Utöver uppdragen kring genomförandet av EU:s tobaksproduktdirektiv har regeringen även gett Folkhälsomyndigheten i uppdrag att fördela bidrag till tobaksförebyggande arbete och insatser som riktar sig till barn och ungdomar, samt att anordna en nationell tobakskonferens. I juli 2018 gav regeringen vidare Folkhälsomyndigheten i uppdrag att fördela ytterligare 3 miljoner kronor i förstärkt organisationsbidrag till ideella organisationer som arbetar för att minska tobaksbruket i samhället.

Regeringen har avsatt 12 miljoner kronor årligen under 2017, 2018 och 2019 för förstärkt alkohol- och tobakstillsyn 2016–2020 (S2016/01458/FS).

Reglering av snus

Svenskt snus regleras av bestämmelser i både tobakslagstiftningen och livsmedelslagstiftningen. Svenskt snus är undantaget den innehållsreglering som finns i Tobaksproduktdirektivet.

I regeringens proposition 2015/16:82 Åtgärder för ökad folkhälsa på tobaksområdet – genomförandet av EU:s tobaksproduktdirektiv fastslogs att eftersom ansvaret för att reglera ingredienserna i snus vilar på Sverige bör även ansvaret för att reglera hänvisningar till smak, doft eller tillsatser vara Sveriges ansvar, något som också kräver djupgående kunskap om produktens särdrag och dess konsumtionsmönster. Regeringen föreslog därför att artikel 13.1 c i tobaksproduktdirektivet, som förbjuder hänvisning till smak, doft, eventuella smaksatser eller andra tillsatser, inte ska omfatta snus (bet. 2015/16:SoU10, rskr. 2015/16:188). I regeringens proposition 2017/18:156 Ny lag om tobak och liknande produkter anfördes att regeringen inte finner anledning att ändra ståndpunkt i frågan. Det borde enligt regeringen även fortsättningsvis vara tillåtet att hänvisa till smak, doft, eventuella smaksatser eller andra tillsatser på snusförpackningar.

Svar på skriftlig fråga

Den 6 mars 2019 besvarade socialminister Lena Hallengren (S) en skriftlig fråga om marknadsföring av snus och andra tobaksvaror på internet (fr. 2018/19:317). Socialministern anförde bl.a. följande.

Johan Hultberg har frågat mig varför det inte finns någon proposition om marknadsföring av tobaksvaror på internet uppsatt på regeringens förteckning över propositioner som regeringen avser att lämna till

riksdagen under återstoden av riksmötet när riksdagen har uppmanat regeringen att återkomma med förslag senast den 19 mars i år.

I propositionen Ny lag om tobak och liknande produkter (prop. 2017/18:156) föreslog regeringen en ny lag om tobak och liknande produkter som ersätter tobakslagen (1993:581) och lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Riksdagen behandlade förslagen i propositionen i betänkandet och tog ställning till dem genom beslut den 12 december 2018. I propositionen föreslogs bl.a. nya bestämmelser om marknadsföring av tobaksvaror. Riksdagen beslutade dock att inte anta dessa bestämmelser. Som en följd av detta tog riksdagen bort ett antal bestämmelser från den föreslagna lagen. Riksdagen har tillkännagett att regeringen senast den 19 mars 2019 bör återkomma till riksdagen med lagförslag om marknadsföring av tobaksvaror på internet, omnumreringar i lagtexten och eventuella ytterligare följdändringar.

Skälet till att det inte finns någon proposition om marknadsföring av tobaksvaror på internet uppsatt på regeringens förteckning över propositioner är att regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen med anledning av tillkännagivandet i propositionen Reglering av alkoglass m.fl. produkter, som regeringen avser att besluta den 14 mars.

Redovisning av tillkännagivande om marknadsföring av tobak på internet

Den 19 mars 2019 överlämnade regeringen proposition 2018/19:59 Reglering av alkoglass m.fl. produkter till riksdagen. I propositionen svarar regeringen på riksdagens tillkännagivande om marknadsföring av tobak på internet. Regeringen anför bl.a. följande (s. 117).

De formella kraven kring beredning av nya lagförslag innebär att regeringen inte kommer att hinna lämna några lagförslag till den 19 mars 2019. Regeringen avser istället att återkomma till riksdagen gällande tillkännagivandet. Tillkännagivandet är alltså inte slutbehandlat. Vad gäller frågan om marknadsföring av tobaksvaror finns det anledning att tydliggöra att det även framöver är tillåtet att tillhandahålla tobaksvaror för försäljning på internet. Till följd av riksdagens beslut att behålla tobakslagens reglering kring marknadsföring är rättsläget kring vad som är tillåten marknadsföring på internet fortfarande oklart. Det får fram till att regeringen återkommit gällande tillkännagivandet ankomma på rätts-tillämpningen att pröva vilken typ av marknadsföring som är tillåten vid internetförsäljning av tobaksvaror.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om åldersgräns, tillståndsplikt, reklam riktad till barn m.m. behandlades i betänkande 2017/18:SoU8 Alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2017/18:107). Motionsyrkanden om bl.a. rökförbud och exponeringsförbud behandlades i betänkande 2018/19:SoU3 Ny lag om tobak och liknande produkter. Dessa motionsyrkanden avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag (prot. 2018/19:27).

Motioner om bl.a. ålderskontroll och svenskt snus behandlades i betänkande 2014/15:SoU6 Alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor.

Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2014/15:155). Liknande motionsyrkanden om svenskt snus behandlades därefter i förenklad ordning i betänkandena 2015/16:SoU8 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020 och 2017/18:SoU8 Alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor.

Utskottets ställningstagande

I december 2018 biföll riksdagen socialutskottets betänkande 2018/19:SoU3 Ny lag om tobak och liknande produkter. Därmed biföll riksdagen förslag som innebär att det nuvarande rökförbudet utvidgas till att omfatta vissa allmänna platser utomhus, bl.a. uteserveringar, busshållplatser och lekplatser. Rökförbudet utvidgas också till att omfatta bl.a. elektroniska cigaretter. Utskottet ser mycket positivt på dessa lagändringar som träder i kraft den 1 juli 2019. Motionerna 2018/19:452 (SD) yrkande 2 och 2018/19:2250 (C) yrkande 2 avstyrks i den mån de inte anses tillgodosedda.

Utskottet konstaterade i betänkande 2018/19:SoU3 att det lagstadgade rökförbudet inte hindrar att frivilliga initiativ kan komplettera lagregleringen. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker därmed motion 2018/19:2989 (KD) yrkande 99. Utskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av 2018/19:1407 (MP). Motionen avstyrks.

När det gäller exponeringsförbud föreslog Tobaksdirektivsutredningen, som nämnts ovan, ett förbud mot att förvara tobaksvaror och förpackningar synliga för kunder. I proposition 2017/18:156 Ny lag om tobak och liknande produkter gjorde regeringen bedömningen att det i detta skede var lämpligare att införa förbud mot kommersiella meddelanden på försäljningsställen, med undantag för uppvisandet av tobaksförpackningar och varu- och prislistor, samt att behålla kravet på att den tillåtna marknadsföringen inte är uppsökande, påträngande eller uppmanar till bruk av tobak. Utskottet delade regeringens uppfattning i betänkande 2018/19:SoU3 och ansåg att riksdagen inte borde ta något initiativ i fråga om exponeringsförbud för tobaksvaror. Utskottet vidhåller denna uppfattning. Motionerna 2018/19:452 (SD) yrkande 1, 2018/19:2250 (C) yrkandena 1, 3 och 4 samt 2018/19:2989 (KD) yrkande 100.

Utskottet kan vidare konstatera att Mediegrundlagskommittén i betänkandet Ändrade mediegrundlagar (SOU 2016:58) anförde att ett krav på neutrala tobaksförpackningar skulle kunna hamna i konflikt med de tryck- och yttrandefrihetsrättsliga principerna om etableringsfrihet och förbud mot hindrande åtgärder. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motion 2018/19:2250 (C) yrkande 5.

Av den nya tobakslagen framgår att tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare inte heller i fortsättningen får säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Utskottet noterar vidare att kommunerna tillsammans med Polismyndigheten har ansvar

för omedelbar tillsyn över bl.a. bestämmelserna om åldersgräns och att kommunerna även fortsättningsvis får genomföra kontrollköp. Utskottet anser inte att riksdagen bör ta några initiativ med anledning av motionerna 2018/19:452 (SD) yrkande 3, 2018/19:544 (SD) och 2018/19:2250 (C) yrkande 6. Motionerna avstyrks.

Utskottet är inte heller berett att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motion 2018/19:1140 (S).

När det gäller rökavvänjning är utskottet positivt till att förpackningar till tobaksprodukter ska vara försedda med bl.a. kombinerad hälsovarning där rökavvänjningsinformation framgår. Utskottet anser inte att några initiativ från riksdagen behöver tas med anledning av motion 2018/19:2335 (MP) yrkandena 1 och 2. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom det som framförs i motion 2018/19:194 (SD). Motionen avstyrks.

Reservationer

1. ANDT-strategi, punkt 1 (M, SD, KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Camilla Waltersson Grönvall (M), Johan Hultberg (M), Per Ramhorn (SD), Christina Östberg (SD), Michael Anefur (KD), Ulrika Jörgensen (M) och Clara Aranda (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 97 och
avslår motion
2018/19:1279 av David Josefsson (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Intag av all narkotika, men även alkohol och tobak, medför negativa hälsoeffekter. Det är dock stor skillnad på vilka skador som kan uppkomma både för individen och för dennes omgivning beroende på vilken substans som intas. En vetenskapligt genomförd riskbedömning av skadeverkningarna av alkohol, tobak och olika slags narkotika skulle därför vara värdefull vid reglering av lagstiftning inom detta område och bör ingå i nästa version av ANDT-strategi. Regeringen bör beakta detta i det kommande arbetet.

2. Solidarisk och restriktiv alkoholpolitik, punkt 2 (SD, KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Per Ramhorn (SD), Christina Östberg (SD), Michael Anefur (KD) och Clara Aranda (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 98.

Ställningstagande

Det är viktigt att stå upp för en solidarisk och restriktiv alkoholpolitik som syftar till ett samhälle med måttfulla alkoholvanor. Vi värnar därför Systembolagets monopol och en aktiv prispolitik. Alkoholmonopolet och de relativt höga skatterna på alkohol är de viktigaste inslagen i Sveriges restriktiva alkoholpolitik. Regeringen bör även framöver verka för en solidarisk och restriktiv alkoholpolitik.

3. Förebyggande arbete inom narkotikapolitiken m.m., punkt 3 (SD)

av Per Ramhorn (SD), Christina Östberg (SD) och Clara Aranda (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:347 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 2 och
2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 101 och
avslår motion

2018/19:2534 av Niels Paarup-Petersen och Alireza Akhondi (båda C)
yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi vill ha ett narkotikafritt samhälle och arbetar konsekvent för att stoppa alla tendenser till drogliberalisering. Det behövs ett förebyggande arbete, en bra vård och behandling för den som fastnat i missbruk och en brottsbekämpande insats från tull och polis. Nya droger dyker hela tiden upp i samhället, och drogproblematiken blir i många fall alltmer komplicerad. Vi anser att en kommitté bör ges i uppdrag att göra en översyn av den nuvarande narkotikapolitiken och ge förslag på hur narkotikalagstiftningen bör vara uppbyggd. Regeringen bör enligt vår mening tillsätta en sådan kommitté.

4. Förebyggande arbete inom narkotikapolitiken m.m., punkt 3 (C)

av Sofia Nilsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2534 av Niels Paarup-Petersen och Alireza Akhondi (båda C) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2018/19:347 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 2 och 2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 101.

Ställningstagande

Enligt min mening behövs det en genomgripande utredning av orsakerna till den höga narkotikadödligheten och av vilka reformer som är nödvändiga för att minska den. En del av utredningen av den höga narkotikadödligheten i Sverige bör utvärdera gällande lagstiftning som bl.a. kriminaliserar bruket av droger. Det krävs även satsningar på det förebyggande arbetet. Regeringen bör ta initiativ till en utredning enligt ovan.

5. Förebyggande arbete inom narkotikapolitiken m.m., punkt 3 (KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD) och Michael Anefur (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 101 och avslår motionerna

2018/19:347 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 2 och 2018/19:2534 av Niels Paarup-Petersen och Alireza Akhondi (båda C) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi vill ha ett narkotikafritt samhälle och arbetar konsekvent för att stoppa alla tendenser till drogliberalisering. Det behövs ett förebyggande arbete, en bra vård och behandling för den som fastnat i missbruk och en brottsbekämpande insats från tull och polis. Regeringen bör verka för ett narkotikafritt samhälle enligt ovan.

6. Detaljhandelsmonopolet m.m., punkt 4 (C)

av Sofia Nilsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 10 och avslår motionerna

2018/19:330 av Markus Wiechel (SD),

2018/19:1408 av Lars Beckman (M),

2018/19:1458 av Lotta Finstorp (M),

2018/19:2476 av Boriana Åberg (M) och

2018/19:2697 av Alireza Akhondi m.fl. (C) i denna del.

Ställningstagande

Enligt min mening behöver det bli enklare för lanthandlare att bli Systembolagsombud. Det bör införas ett enkelt system för att göra lanthandlare till lagerhållande ombud med Systembolagets priser som nedre gräns, med möjligheten att ta ut ett högre pris än Systembolaget. Detta skulle kunna öka tillgängligheten till Systembolagets tjänster men även förbättra lanthandlarnas lönsamhet. Regeringen bör se över denna fråga.

7. Gårdsförsäljning, punkt 8 (SD)

av Per Ramhorn (SD), Christina Östberg (SD) och Clara Aranda (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:1292 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 15 och

2018/19:2967 av Markus Wiechel och Paula Bieler (båda SD) yrkande 1, bifaller delvis motionerna

2018/19:1200 av Åsa Coenraads (M) yrkande 1,

2018/19:1264 av Margareta Cederfelt (M),

2018/19:1329 av Helena Bouveng och Mats Green (båda M),

2018/19:1661 av Betty Malmberg (M),

2018/19:1676 av John Widegren (M),

2018/19:1736 av Sten Bergheden (M),
2018/19:1740 av Edward Riedl (M),
2018/19:1818 av Jan Ericson (M) yrkande 2,
2018/19:2561 av Ulrika Heie och Annika Qarllsson (båda C) och
2018/19:2697 av Alireza Akhondi m.fl. (C) i denna del och
avslår motionerna
2018/19:1200 av Åsa Coenraads (M) yrkande 2,
2018/19:1954 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),
2018/19:1955 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 4,
2018/19:2217 av Linda Ylivainio och Magnus Ek (båda C),
2018/19:2354 av Kerstin Lundgren (C) yrkandena 1–3,
2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 9,
2018/19:2440 av Anders Åkesson och Eskil Erlandsson (båda C) och
2018/19:2538 av Kristina Yngwe (C).

Ställningstagande

Gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker skulle enligt vår mening gynna entreprenörer i hela Sverige och ytterligare sätta svensk mat- och dryckeskultur på kartan. Riksdagen bör därför på nytt uppmana regeringen att återkomma med ett lagförslag där gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker tillåts för att främja en miljövänlig handel som gynnar företagande och turism.

8. Sprututbyte, naloxon och injektionsrum, punkt 9 (M, KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Camilla Waltersson Grönvall (M),
Johan Hultberg (M), Michael Anefur (KD) och Ulrika Jörgensen (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 103 och
avslår motion

2018/19:2336 av Rasmus Ling (MP).

Ställningstagande

Vi är positiva till utbyggnaden av sprututbytesprogrammet då det har dokumenterad effekt på riskbeteenden och förbättrar förutsättningarna för beroendevården att nå ut med hjälpinsatser till individer som annars inte skulle uppsöka vården. Vi anser också att det är angeläget att naloxon ska vara tillgängligt för närstående samt polis och räddningstjänst vid risk för

överdosering av opiater. Vi välkomnar det arbete som nu pågår inom bl.a. Läkemiddelsverket och Socialstyrelsen. Regeringen bör verka för en utbyggnad av sprututbytesprogrammet och för att naloxon så snart som möjligt finns tillgängligt för anhöriga och de professioner som skulle kunna göra den livräddande insatsen.

9. Cannabis, punkt 10 (KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD) och Michael Anefur (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 102.

Ställningstagande

Vi är emot legalisering av cannabis. De dokumenterade negativa effekterna är alltför stora. En legalisering medför en ökad tillgänglighet, vilket ökar risken för att ungdomar börjar använda cannabis. Regeringen bör därför verka för att cannabis inte legaliseras.

10. Rökförbud, punkt 11 (KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD) och Michael Anefur (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 99 och
avslår motionerna
2018/19:452 av Markus Wiechel och Johnny Skalin (båda SD) yrkande 2,
2018/19:1407 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) och
2018/19:2250 av Solveig Zander (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi ställer oss tveksamma till det vidgade förbudet mot rökning i utomhusmiljö genom lagstiftning. Att genom lag förbjuda något ska användas med stor

försiktighet och enbart då motsvarande resultat inte går att nå på annat sätt. Ökad information, riktade insatser i särskilda miljöer eller mot särskilt utsatta grupper är verktyg som inte i tillräcklig utsträckning har använts. Vi anser även att kommunerna bör ha utökad rätt att besluta om lokala ordningsföreskrifter som möjliggör rökförbud inom vissa områden. Regeringen bör se över denna fråga.

11. Tobaksförsäljning, punkt 12 (KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD) och Michael Anefur (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 100,
bifaller delvis motionerna
2018/19:452 av Markus Wiechel och Johnny Skalin (båda SD) yrkande 1 och
2018/19:2250 av Solveig Zander (C) yrkande 1 och
avslår motion
2018/19:2250 av Solveig Zander (C) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Att rökningen minskar kraftigt bland ungdomar visar att de insatser som hittills gjorts uppenbarligen har haft effekt. Vi anser att det är viktigt med fortsatta insatser för att ännu färre ungdomar ska börja röka och för att de som är rökare ska sluta röka. Vi anser därför att regeringen bör verka för att införa exponeringsförbud för röktobak.

12. Ålderskontroller m.m., punkt 14 (SD)

av Per Ramhorn (SD), Christina Östberg (SD) och Clara Aranda (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:544 av Christina Östberg (SD) och
avslår motionerna
2018/19:452 av Markus Wiechel och Johnny Skalin (båda SD) yrkande 3 och

2018/19:2250 av Solveig Zander (C) yrkande 6.

Ställningstagande

Trots ökad kunskap om tobakens skadeverkningar börjar många barn och unga att röka varje år. Det är förbjudet att sälja cigaretter till någon som är under 18 år, men om polisen ser unga som röker kan de inte ingripa. Därför anser vi att det behövs en förändring i tobakslagen så att polisen ska kunna beslagta tobak när de ser en minderårig använda tobak. Regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag.

13. Svenskt snus, punkt 17 (SD)

av Per Ramhorn (SD), Christina Östberg (SD) och Clara Aranda (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:194 av Johnny Skalin (SD).

Ställningstagande

Vi anser att snuset ska vara en rent nationell fråga och inte kunna regleras, motarbetas eller förbjudas av EU så länge Sverige är medlem i EU. Enligt vår mening är snus dessutom ett bättre alternativ ur folkhälsosynpunkt. Vi sätter en stolthet i att vilja bevara och stärka svensk kultur och svenska traditioner, produkter och övriga fenomen kopplade till denna. Det svenska snuset är i allra högsta grad en del av detta kulturarv. Mot denna bakgrund bör regeringen verka för att snuset förblir en nationell fråga.

Särskilda yttranden

1. Gårdsförsäljning, punkt 8 (C)

Sofia Nilsson (C) anför:

I den sakpolitiska överenskommelse som slöts mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet i januari 2019 ingår bl.a. att utreda om gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker ska genomföras. En förutsättning är att Systembolagets monopol säkras. Jag utgår från att överenskommelsen kommer att genomföras och väljer därför att inte reservera mig. Jag avser att följa denna fråga och delta i arbetet med politikens utveckling på området.

2. Marknadsföring av tobaksvaror på internet m.m. (M, SD, C, KD)

Acko Ankarberg Johansson (KD), Camilla Waltersson Grönvall (M), Johan Hultberg (M), Per Ramhorn (SD), Christina Östberg (SD), Michael Anefur (KD), Ulrika Jörgensen (M), Clara Aranda (SD) och Sofia Nilsson (C) anför:

I december 2018 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att senast den 19 mars 2019 bl.a. återkomma till riksdagen med lagförslag om marknadsföring av tobaksvaror på internet (bet. 2018/19:SoU3, rskr. 2018/19:61). Vi konstaterar att regeringen ännu inte har lämnat några lagförslag om detta. Vi avser att noga följa regeringens arbete och förbehåller oss rätten att återkomma i frågan.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:194 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om svenskt självbestämmande gällande regler för snus och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:330 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påbörja ett arbete för att avskaffa Systembolagets monopol och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:347 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en kommitté med uppdrag att utreda och se över den nuvarande narkotikapolitiken och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:452 av Markus Wiechel och Johnny Skalin (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av dold tobaksförsäljning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot rökning på offentlig plats och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på att kunna uppvisa id vid tobakskonsumtion och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:513 av Joar Forssell (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta obetydlig servering till allmänheten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda slopandet av krav på lokaler och matsservering för alkoholserverande krogar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort normen om serveringstider i alkohollagen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:544 av Christina Östberg (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över tobakslagen så att polisen kan beslagta tobak om den innehas av en minderårig och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:689 av Dennis Dioukarev m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda huruvida starköl ska tillåtas säljas och konsumeras i utvalda sektioner under vissa idrottsevenemang och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1140 av Hans Hoff (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot smygreklam för cigaretter till barn och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1145 av Elin Lundgren (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att förbjuda alkoholreklam i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1200 av Åsa Coenraads (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker bör tillåtas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra Västmanland till ett pilotlän för gårdsförsäljning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1264 av Margareta Cederfelt (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta gårdsförsäljning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1279 av David Josefsson (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att se över ANDT-strategin i enlighet med ovan och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1292 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta gårdsförsäljning av lokalt producerade alkoholhaltiga drycker och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1329 av Helena Bouveng och Mats Green (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1407 av Jonas Eriksson m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkomma till riksdagen med förslag på hur boende ska kunna fredas från ofrivillig passiv rökning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1408 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga Systembolagets monopol och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1458 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av den svenska alkohollagstiftningen med syftet att möjliggöra försäljning av cider med samma alkoholhalt som folköl i svensk detaljhandel och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1661 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillkännagivandet rörande gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker snarast bör behandlas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1676 av John Widegren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gårdsförsäljning av lokalproducerade produkter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1736 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva möjligheterna att tillåta gårdsförsäljning av öl och vin i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1740 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1818 av Jan Ericson (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra gårdsförsäljning av alkohol och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1869 av Boriana Åberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa begreppet vinprovning i alkohollagen (2010:1622) och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra alkohollagen (2010:1622) så att vinprovningstillställningar inte kräver kommunalt serveringstillstånd och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1894 av Lars Beckman (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn för att krogar och restauranger i normalfallet ska kunna ha öppet till kl. 05 i alla kommuner och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av den mängd alkohol som får serveras på exempelvis ett mikrobryggeri och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1954 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen återkommer med lagförslag så att gårdsförsäljning av alkohol blir möjlig från den 1 juli 2019 och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1955 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arbetstillfällena på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2077 av Cecilie Tenfjord Toftby (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en enhetlig åldersgräns för köp av alkohol och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2217 av Linda Ylivainio och Magnus Ek (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av förenklingar i Systembolagets regelverk avseende små bryggeriers och hantverksmässiga dryckesproducenters försäljningsmöjligheter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2250 av Solveig Zander (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot exponering av tobak och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av flera rökfria miljöer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om licensiering av tobaksförsäljning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett högre pris på tobak och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa neutrala cigarettpaket, s.k. plain pack, och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja åldern för inköp av cigaretter till 20 år och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2335 av Jonas Eriksson (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa krav på att försäljningsställen av tobaksvaror till konsument också tillhandahåller nikotinläkemedel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försäljningsställen av tobaksvaror till konsument ska tillhandahålla information om vart konsumenten kan vända sig för råd och stöd för att bli fri från bruk av tobaksprodukter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2336 av Rasmus Ling (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försöksverksamhet med injektionsrum för heroinister och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2354 av Kerstin Lundgren (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gällande utredning för att senast från den 1 januari 2020 tillåta gårdsförsäljning av öl och vin för att stärka förutsättningarna för matföretagande och jobb på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att som en del av utredningen om gårdsförsäljning godkänna försöksverksamhet så som begärts av regionfullmäktige i Skåne och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utredningen även ska ges direktiv att utreda reglerna i syfte att

underlätta mikrobryggeriernas möjligheter att bidra till kretsloppet i stället för deponier och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i enlighet med ett tillkännagivande tillåta gårdsförsäljning av vissa alkoholhaltiga drycker – inledningsvis t.ex. i ett försökslän – i kombination med ett fortsatt alkoholmonopol, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska bli enklare för lanthandlare att bli Systembolagsombud genom möjligheten att vara lagerhållande ombud med Systembolagets priser som golv, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2440 av Anders Åkesson och Eskil Erlandsson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gårdsförsäljning av öl och vin ska införas på försök och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2476 av Borianan Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att avskaffa Systembolagets monopol och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2534 av Niels Paarup-Petersen och Alireza Akhondi (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på det förebyggande missbruksarbetet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera effekterna av dagens lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2538 av Kristina Yngwe (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra Skåne till provlän för gårdsförsäljning av öl och vin och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2561 av Ulrika Heie och Annika Qarlsson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åtgärder ska vidtas som verkar för gårdsförsäljning av lokalproducerad cider, vin och öl samt om att säkerställa ett regelverk och förenkla så att försäljningen av småskaliga egenproducerade livsmedel främjas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2697 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta försäljning av öl och vin i licensierade livsmedelsbutiker samt tillåta gårdsförsäljning av öl och vin och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2967 av Markus Wiechel och Paula Bieler (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta gårdsförsäljning av lokalt producerad alkohol och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD):

97. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera en vetenskaplig riskbedömning av skadeverkningarna av alkohol, tobak och olika narkotika i ANDT-strategin och att riskbedömning ska beaktas vid lagstiftning om dessa produkter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
98. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en solidarisk och restriktiv alkoholpolitik och om att prioritera det alkoholpreventiva arbetet bland unga och tillkännager detta för regeringen.
99. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna bör ha utökad rätt att besluta om lokala ordningsföreskrifter som möjliggör rökförbud och tillkännager detta för regeringen.
100. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett exponeringsförbud för röktobak och tillkännager detta för regeringen.
101. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett narkotikafritt samhälle och tillkännager detta för regeringen.
102. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om motstånd mot legalisering av cannabis och tillkännager detta för regeringen.
103. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbyggnad av sprutbytesprogrammet och att tillse bred tillgänglighet av naloxon och tillkännager detta för regeringen.